

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

2013

Markéta Gajdošíková

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Archeologie zaniklých středověkých vesnic na jižní
Moravě

Markéta Gajdošíková

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra antropologie

Studijní program Antropologie

Studijní obor Sociální a kulturní antropologie

Bakalářská práce

Archeologie zaniklých středověkých vesnic na jižní

Moravě

Markéta Gajdošíková

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Pavel Vařeka, Ph. D.

Katedra archeologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2013 .....

Obsah

1. ÚVOD.....	7
1.1. Geografické rozdělení Uherskohradištska	8
1.1.1. Geologické členění (obr. 4)	8
1.1.2. Reliéf.....	8
1.1.3. Vymezení lokality	9
2. ÚVOD DO VÝZKUMNÉ ČINNOSTI, ZÁKLADNÍ POJMY	10
2.1. Teoretický úvod do výzkumu zaniklých středověkých vesnic	10
2.2. Úvod do archeologie středověkých sídel.....	13
2.2.1. Středověká vesnice	14
3. STŘEDOVĚKÁ KOLONIZACE	15
3.1. Aspekty kolonizace.....	15
3.2. Vnitřní a vnější kolonizace na našem území.....	17
3.3. Vývoj kolonizace na Moravě a její vlivy.....	18
3.4. Zaniklé vsi na Uherskohradištsku v 11. – 13. století	22
3.5 Zaniklé vsi na Uherskohradištsku v 14. – 18. století	35
3.6 Etnika podílející se na kolonizaci Uherskohradištska ..	38
4. PŘÍČINY ZÁNIKU OSAD (antropologický podtext).....	39
5. AKTUÁLNÍ STAV VYBRANÝCH LOKALIT	43

6. VZTAH ARCHEOLOGIE A ETNOGRAFIE: Odraz zaniklých vsí v lidové slovesnosti	45
7. ZÁVĚR.....	47
8. ZDROJE.....	49
8.1. Literatura	49
8.2. Internetové zdroje	52
8.3. Prameny	53
9. RESUMÉ.....	54
10. PŘÍLOHY.....	55

1. ÚVOD

Uherskohradištsko patří k výrazným národopisným oblastem jihovýchodní Moravy. Region disponuje nejen bohatou zásobou archeologických nálezů především z doby Velkomoravské říše, ale také rozmanitou tradiční kulturou. Jelikož jsem se v této oblasti narodila, přišlo mi přirozené svoji bakalářskou práci směřovat právě k tomuto regionu. V práci se snažím sjednotit a provést revizi výsledků bádání zaniklých vesnic v uherskohradištském kraji, které vyplývají z provedených výzkumů. Dalším cílem je identifikace a přesný popis vesnic, především z období 10. - 16. století. Práce obsahuje etnografické poznatky o skladbě původního obyvatelstva uherskohradištského kraje a o vlivu zaniklých sídel v lidové slovesnosti. K této volbě mě vedl hlavně zájem o archeologii lokality Uherské Hradiště, která je známá svými bohatými archeologickými nálezy z dob Velkomoravské říše i středověku a také snaha podat ucelené informace o zaniklých sídlištích pro osoby, které se o středověkou archeologii uherskohradištského kraje také zajímají.

Práce vychází z literatury týkající se archeologie (zejména autoři Prof. PhDr. Vladimír Nekuda, DrSc., doc. PhDr. Pavel Vařeka, Ph. D., PhDr. Robert Snášil a další), dále vycházím z přednášek Archeologie, kde přednášející Doc. PhDr. Pavel Vařeka, Ph.D. velmi zajímavým a srozumitelným způsobem přednášel látku týkající se průzkumu zaniklých lokalit a terénní praxe. Tyto informace byly nejenom cenným přínosem ucelení znalostí v oblasti archeologie, ale také se staly skvělým základem pro zpracování této bakalářské práce. Dále pak vycházím z přednášek Antropologie středověké vesnice, které mě bohatě seznámily s hmotnou, sociální a duchovní kulturou tehdejší středověké vesnice a také se staly východiskem pro tuto práci. Dalším východiskem je řada symbolických obrazových pramenů (mapy a plány). Zaměřuji se i na teoretickou stránku této problematiky, především antropologický pohled a pokus o vysvětlení příčin zániku zemědělských usedlostí, etnografická skladba

původního obyvatelstva a charakteristika středověké vesnice regionu Uherské Hradiště. Doufám, že se mi podařilo zpracovat a shromáždit množství údajů, které jako celek tvoří relevantní a odbornou práci, která poskytne potřebné informace nejen těm, kteří se o archeologii zaniklých vesnic na Uherskohradištsku zajímají.

1.1. Geografické rozdělení Uherskohradištska

1.1.1. Geologické členění (obr. 4)

Území okresu Uherské Hradiště patří z geologického hlediska k západním Karpatům a z menší části k vídeňské pánvi. Až na místa ležící na hranicích se Slovenskem, tj. Bánov a Starý Hrozenkov, je celé území tvořeno sedimentárními horninami, tzv. flyšovým pásmem. V části mladé neogenní vídeňské pánve je struktura označovaná jako Hradištský příkop. Tímto příkopem protéká řeka Morava, která rozděluje území na menší západní část (Chřiby a Kyjovská pahorkatina) a větší východní část (Vizovická pahorkatina a Bílé Karpaty). Území uherskohradištského okresu je morfologicky velmi členité, také sedimenty jsou proto nerovnoměrně rozloženy. Největšího rozšíření dosahují v Dolnomoravském úvalu. Místo je typickou oblastí fluviálních sedimentů a říčních teras. Od severovýchodní části Dolnomoravského úvalu, přibližně od Napajedel se tvoří rozsáhlá říční niva táhnoucí se až k Veselí nad Moravou lemovaná lužními lesy. V minulosti byly tyto oblasti v pravidelných intervalech zaplavovány, což se v současnosti vyřešilo regulací říčního koryta (Czudek 1992, 44).

1.1.2. Reliéf

Území okresu Uherské Hradiště je tvořeno rovinami, pahorkatinami, vrchovinami a hornatinami. Nejnižší polohu zaujímá

Dolnomoravský úval s nejnižším bodem 172 m. n. m, přičemž nejvyšším bodem je Velká Javořina 970 m. n. m. v Bílých Karpatech. Celá oblast Uherskohradištska je tvořena geomorfologickými celky, prvním z nich jsou Chřiby. Je to především zalesněná členitá vrchovina na intenzivně zvrásněných pískovcích a jílovcích. Nejvyšším bodem je Brdo 587 m. n. m. Další Kyjovská pahorkatina, která tvoří spíše plochý zvrásněný reliéf, kde hlavním rysem jsou zaoblené rozvodní plošiny až mělká údolí. Nejvyšší a nejatraktivnější částí okresu jsou Bílé Karpaty, kde je nejvyšším vrchem Velká Javořina. Na rozdíl od Chřibů a Kyjovské pahorkatiny nenajdeme na flyšových horninách Bílých Karpat žádné skalní útvary. Je to způsobeno tím, že pískovce jsou stmeleny jílem a vápencem, čili jsou jednozrnější. Dále se zde nachází Vizovická vrchovina dělená na podcelky Hlucké pahorkatiny a Luhačovické vrchoviny, přičemž Hlucká pahorkatina tvoří největší geomorfologickou jednotku v okrese. Nejnižším reliéfem v okrese je Dolnomoravský úval tvořený monotónní říční nivou řeky Moravy dosahující šířky v některých místech až 6 km. V současné době došlo ke změnám a zásahům do tohoto reliéfu v důsledku vodohospodářských prací, těžbě štěrkopísků a v poslední řadě zbudováním průplavu, tzv. Bařova kanálu v letech 1935 – 1938 (Czudek 1992, 39).

1.1.3. Vymezení lokality

Uherskohradištsko se nachází na jihovýchodní Moravě ve Zlínském kraji. V současné době je ve správním odvodu 48 obcí s rozšířenou působností, 5 obcí má status města a 3 mají status městyse (Moštková I., Ústní sdělení 7. 3. 2013) ¹ Okres Uherské Hradiště má k 26. 3. 2011 dle Českého statistického úřadu 141 467 obyvatel.²

Jedná se o národopisnou oblast zvanou Slovácko s rozmanitou lidovou kulturou, kterou je možné shlédnout ve Slováckém muzeu. Nejstarší osídlení je dokumentováno již z doby cca 40 000 let nazpět.

---

¹ Vedoucí odboru kanceláře starosty města Uherské Hradiště.

² Sčítání lidu, domů a bytů 2011.

Nálezy z pravěku jsou vesměs ve všech lokalitách. Největší koncentraci, především velkou hustotu pohřebišť, dokumentujeme z období kolem 8. století. V tu dobu docházelo k přelidnění v oblasti Pomoraví, jelikož se jednalo o velmi atraktivní oblast pro dlouhodobý pobyt. Uherskohradištsko je především zemědělská oblast s kvalitním a rozmanitým pokryvem, jehož podoba se vyvíjela během čtvrtohor za spolupůsobení půdotvorných faktorů (geologický podklad, reliéf, podnebí, vegetace, živočichové a člověk). Z tohoto důvodu se zde v 10. století rozvinula kolonizace, kdy se začaly vytvářet vesnice a hradiště, které si svoji existenci drží doposud a některé zanikly (Kundrata 1992, 37).

2. ÚVOD DO VÝZKUMNÉ ČINNOSTI, ZÁKLADNÍ POJMY

2.1. Teoretický úvod do výzkumu zaniklých středověkých vesnic

V rámci studia zaniklých středověkých osad pracujeme s několika důležitými pojmy. Význam zaniklá nebo pustá osada máme na mysli vesnici, kterou její obyvatelé z různých důvodů opustili či ponechali svému osudu. V případě, že ves nebyla v pozdější době obnovena, nazýváme ji zaniklá osada, jestliže byla v pozdějších dobách na stejném místě znovu obnovena, mluvíme o dočasně zaniklé osadě. Je třeba řádně rozlišit i případy, kdy s osadou zanikne orná půda (plužina) nebo jenom její část anebo přejde celá plužina do užívání sousední existující osady nebo vesnice (Černý 1992, 5).

Sídliště vzniklé v období středověku tj. 6. – 16. století charakterizujeme v českých zemích jako zemědělské. V období mezi 6. – 12. století jde především o raně středověké vesnice, období vzniku vesnic mezi 13 – 15. stoletím se jedná o vrcholně a pozdně středověké vesnice (Vařeka P. – Nováček, K. 2007, 977).

Zkoumáním sídel hromadné či ojedinělé povahy, které sloužily lidem v určitých společenských vývojových etapách k bydlení, provozu hospodářských, výrobních, kulturních a obranných činností se zabývá

historicko-geografický průzkum. Předmět průzkumu zaniklých středověkých osad je zaměřen výhradně na venkovské sídla s jejich zemědělským zázemím, které vznikly či zanikly v průběhu středověku, popřípadě na počátku novověku. Cílem průzkumu středověkých zaniklých osad je shrnout, pojmout a upřesnit jejich místopis v rámci regionu, dále pak zjistit a zdokumentovat podobu jejich povrchových reliktnů, z nálezové situace vyvodit závěry a velkou měrou tak přispět k osvětlení podmínek lidem žijících v dané lokalitě (Černý 1992, 5). Výsledek má také doplnit informace o zkoumané oblasti v rámci regionální historie či celé historie vůbec.

K základním kamenům historie a geografie v rámci výzkumu středověké zaniklé osady patří archeologie, díky které můžeme zkoumat především raně středověké osídlení. Pro zkoumání pozdějšího období narůstá význam písemných pramenů evidenční povahy a vědní disciplíny jako je kartografie, etymologie, geologie a zejména toponomastika, díky níž jsme schopni lokalizovat zkoumanou oblast. Ohlédneme-li se do minulosti k některým archeologickým výzkumům, na problematiku zaniklých středověkých osad můžeme řešit z několika hledisek (Černý 1992, 7):

- a) z hlediska historického
- b) z hlediska historicko-archeologického
- c) z hlediska historicko-geografického
- d) z hlediska toponomastického

Ad a) Při výzkumu středověkých osad z hlediska historického se opíráme především o písemné prameny, které z větší či menší části v určitém období chybějí (především ve starším období), ale díky své evidenční povaze nám pomáhají lépe charakterizovat danou oblast. Touto cestou výzkumu se na Moravě vydal například Vladimír Nekuda nebo Ladislav Hosák svými historicko-zeměpisnými pracemi. Asi o 130 let dříve se problematikou zaniklých osad zabýval také Gregor Wolný ve svém gigantickém díle Die Markgrafschaft Mähren (Černý 1992, 6).

S údaji o zaniklých osadách se též setkáváme ve Vlastivědách jednotlivých moravských okresů.

Ad b) Z hlediska historicko-archeologického je důležitým prvkem při studiu zaniklých osad povrchový průzkum, zejména odkrývání hmotných zbytků a jejich vyhodnocení. V tomto případě dochází ke spolupráci s dalšími disciplínami jako například geografie, geodézie, geologie, pedologie, etnografie aj. V tomto směru byl velmi produktivní Zdeněk Smetánka jak po stránce teoreticko-koncepční tak po stránce organizační a praktické. Prováděl výzkumy prostorově roztroušených vesnických lokalit Bylany u Kutné Hory (Smetánka, 1962) a Svídna u Slaného (Smetánka, 1988). V tom samém pak pokračoval i jeho žák Jan Klápště. Tito autoři se také snažili zaměřit na výzkum plužin, ale nevedlo to k žádoucím výsledkům (Černý 1992, 7). Jiným směrem výzkumu se vydal Vladimír Nekuda, který zkoumal a kladl důraz na celkové zpracování zaniklé středověké osady Pfaffenschlag u Slavonic (Nekuda, V. 1975), Mstěnice u Hrotovic (Nekuda, V. 2000), Bystřec u Jedovnic (Belcredi, 2006). Stejným způsobem postupovala i archeoložka Dagmar Šaurová při výzkumu osady Konůvky u Slavkova (Šaurová, 1972) nebo Robert Snášil, který prováděl výzkum zaniklé osady Záblačany u Polešovic na Uherskohradištsku (Snášil 1971, 89).

Ad c) smysl historicko-geografického průzkumu jsem popsala výše. Jen bych ráda poznamenala, že tento směr se uplatňuje posledních cca 45 – 50 let. Jména spojená s tímto směrem jsou Zdeněk Smetánka, Jan Klápště, Robert Snášil, Zdeněk Měřínský nebo Ervín Černý, jehož práce *Výsledky výzkumu zaniklých středověkých osad a jejich plužin* je výsledkem historické geografie na Drahanské vrchovině, která trvala nejméně 40 let (Černý 1992, 7).

Ad d) Toponomastické hledisko je ve výzkumu zaniklých osad velmi důležité a ihned se uplatnilo. Jméno spojené s tímto zaměřením je Vladimír Šmilauer, který byl ve své době významným onomastikem a slovákistou. Dále pak Antonín Profous známý toponomastik či Ladislav Hosák (Černý 1992, 9).

Archeologický výzkum středověké vesnice vždy vycházel a stále vychází z aktuálních společenských potřeb a z nezbytnosti podílet se na záchraně a ochraně národního kulturního dědictví, k němuž patří i nenápadné hmotné archeologické prameny z vesnického prostředí (Smetánka 1988, 15).

2.2. Úvod do archeologie středověkých sídel

Středověká archeologie se rozvinula především v poválečném období zásluhou Zdeňka Smetánky, který provedl hned několik významných objevů a má i své prvenství v podobě prvního úplného průzkumu zaniklé vesnice Svídna. Na zkoumané objekty se zaměřujeme prostřednictvím povrchového průzkumu reliéfním tvarů. Jedná se o postupy, kdy archeologové vyhledávají a mapují útvary antropogenního původu. Elementární součástí výzkumu je schopnost archeologa rozeznat antropogenní objekty nebo reliéfní příznaky přímo v terénu. Při identifikaci antropogenního útvaru je zpravidla nutno zvažovat nejen tvar reliéfu, ale i jeho prostorový kontext, povrchový vzhled, případné povrchové nálezy a další skutečnosti (Kuna 2003, 147).

Tab.: 1 Druhy objektů a areálů, zachytitelné pomocí reliéfních tvarů.

AREÁL	OBJEKT	POPIS
pravěká a raně středověká opevnění	opevnění	valy, příkopy, vč. bran atd.
	vnitřní zástavba	cisterny, obytné budovy, kultovní stavby
pravěká a raně středověká pohřebiště	Mohyla	konvexní, zpravidla kruhový útvar
zaniklé středověké vesnice	Usedlost	shluk objektů (obytný obj., hospodářské budovy, studna apod.); konvexní i konkávní tvary
	Rybník	hráz v místech (někdejší) vodoteče

	Mlýn	skupina objektů v souvislosti s vodním tokem, rybníkem apod.
--	------	--

Zdroj: <http://www.ksa.zcu.cz/podklady/par1/Nedestruktivni%20archeologie%202.pdf>

2.2.1. Středověká vesnice

Život nejen ve středověku byl velmi intenzivní, z toho důvodu nalézáme velké množství pozůstatků i v dnešní době. Základní komponentou formující obraz středověké krajiny byla vesnice. Vesnické sídlo tvořily jednotlivé usedlosti, veřejné prostranství (náves, komunikace), případně sakrální stavba se hřbitovem - intravilán a přilehlé hospodářské zázemí – extravilán (Kuna 2003, 154). Vesnice staršího středověku představovala síť rozptýlených usedlostí a jejich shluků. Z hlediska aplikace nedestruktivních metod, lze dnes jejich pozůstatky v terénu zjistit a dokumentovat pomocí sběrů, leteckou fotografií či geofyzikálními metodami (Kuna 2003, 154). Jejich zaniklé konstrukce (zpravidla kúlové nebo srubové) však většinou nevytváří pozitivní reliéf, který by mohl být uchován a následně dokumentován metodami povrchového průzkumu (Kuna 2003, 154). Ve 13. – 14. století v souvislosti s hlubokou proměnou celé společnosti prošla změnou také středověká vesnice. Rozptýlená struktura se začala formovat do kompaktních stabilizovaných vesnic se shlukovým či plánovitým uspořádáním s pevně vymezenými parcelami a komunikačními plochami s nově rozvrženou lánovou plužinou, uzpůsobenou k přijetí regulovaných systémů obdělávání (Vařeka – Nováček, 2007). Nový systém uspořádání tak byl velmi vhodným pro nově kolonizovanou oblast než ve starých sídelních prostorách., kde přijetí změn mohlo znamenat zbrzdění tradičních sídelních struktur (Vařeka – Nováček, 2007).

3. STŘEDOVĚKÁ KOLONIZACE

3.1. Aspekty kolonizace

Je obecným zvykem, že středověká kolonizace se týká především 13. století, avšak tento proces je zachytitelný už s příchodem prvních Slovanů. Pokládám si tedy otázku, z jakých příčin probíhala a proč? Odpovědi na tuto otázku najdeme v historii jednotlivých zemích, kterých se kolonizace týkala a které souběžně s procesem kolonizace prodělávaly proces hledání vlastní identity (Klápště 1993, 9). Právě díky kolonizaci se země začaly vzájemně lišit a můžeme říci, že se od ní odvíjí současný moderní ekonomický systém. Místní jména z českého i moravského území dále dokládají, že přemyslovský stát kolonizoval své země jednak přesídlováním vlastního obyvatelstva uvnitř Čech a Moravy, jednak i zajatci z válečných výprav proti sousedním zemím (Klápště 2005, 175).

Důležitými faktory při studiu kolonizace jsou klimatické faktory, které nám slouží k lepšímu pochopení pohybu pravěké a středověké společnosti. Podnebí je totiž činitel velmi proměnlivý, který působí vně kulturního systému (Klápště 1993, 14). Jan Klápště načrtnul krátké středověké klimatické schéma, které bylo dle mého názoru velmi variabilní. Přibližně kolem roku 1000 mělo začít tzv. klimatické optimum, které zasahovalo ještě do 13. století. Toto optimum se vyznačovalo především výrazným oteplením, které mělo za následek produktivnější vegetaci, populační explozí a migraci obyvatelstva do míst, které byly dříve neobyvatelné. Vrcholem bylo, ověřeno s odkazem sluneční aktivity, období kolem roku 1150. Století 14. – 15. bylo spíše století přechodné, které zahrnovalo určité zhoršení, vystřídané mezi léty 1465 – 1550 opětovným zlepšením. V 16. století nastoupila „malá doba ledová“. Schéma je velmi stručné a s velmi omezenou pramenou základnou je nezbytné se spolehnout na prameny vyprávěcí povahy (Klápště 1993, 9). Do jaké míry měli klimatické podmínky vliv na kolonizaci nejsme schopni

odvodit, každopádně klimatické období dalo ve své době skvělou příležitost a příhodnou dobu k migraci.

Dalším faktorem je demografický vývoj a to z několika důvodů. Například hledání nových a lepších zdrojů obživy, natality, fertilita, mortalita. Část bádání spočívá i v církevní podpoře rodin s dětmi v tehdejší době, tj. od 11. století (Klápště, 1993). Dokladem jsou také mohyly, které se koncentrují i na okraji pánví ve výšce 400 – 500 m. n. m. Výsledkem kolonizační činnosti bylo v 11. – 12. století především zhuštění osad. Nejintenzivnější byl tento proces ve středních, západních a části severních Čech. Na ostatním území došlo ke kolonizaci ve 13. století a později (Sláma 2004, 7).

Kolonizační pohyb lze vysledovat i z technologických proměn středověkých zemědělských nástrojů, které se později diferencovaly regionálně (především vývoj oradel) a způsob obdělávání polností, zavedení trojpolního systému ve 13. století. Středověké oradla jsou nálezově velmi nerovnoměrně distribuována. V Evropě máme celkem dvě hlavní nálezové situace. První je soustředěná na jih Moravy a západ Slovenska, což souvisí s velkomoravským prostředím a nověji koncentrace na Balkáně. Nás však zajímá jižní Morava, kde M. Beranová (1980, 74) zmiňuje více než 80 radlic z příslušných hromadných nálezů (Klápště 1993, 22).

Dalším důležitým aspektem je demografické rozložení a také směna. Víme, že Evropu poznamenal kolem poloviny 1. tisíciletí hluboký populační pokles posílený morovými epidemiemi ve Středomoří (Klápště 1993, 34). V Čechách začalo osídlování příchodem Slovanů a jejich kontaktem s předchozími obyvateli zejména germánského původu. Díky pohybu obyvatelstva vznikl mezi jednotlivými kulturními areály, ale i uvnitř společnosti mechanismus směn, který úzce souvisí se stabilitou či naopak se změnou kulturního systému. Směna probíhala jak na úrovni regionální, soustředěná do některých částí české země, tak směna v obvodu Čech a směna dálková, překračující uvedené rámce (Klápště 1993, 28). Například kuchyňskou sůl a konzervující potraviny k nám

mohla přinášet jen dálková směna. První zprávy o tomto dovozu máme právě z doby Velké Moravy (Klápště 1993, 28).

3.2. Vnitřní a vnější kolonizace na našem území

Veškeré výše zmíněné aspekty měli zásadní vliv na průběh a podobu kolonizace a vesnického osídlení. Toto osídlení ve vymezeném časovém období můžeme charakterizovat jako vnitřní kolonizace (osidlování místního území místními obyvateli) a vnější kolonizace (osidlování nových poloh obyvatelstvem přicházející z jiných zemí), která začínala současně (viz obr. 4). V tuto chvíli bych ráda nastínila schéma, abychom si lépe představili a ucelili podobu migrace obyvatel na našem území z geografického hlediska. Jako podpora mi posloužil úryvek z knihy od Josefa Petráně (1985).

Nejstarší sídelní osídlení sotva překračovalo vrstevnici 300 m. n. m., teplota se pohybovala okolo 8 stupňů a nevyšší teplota činila ve vegetačně produktivním období 14 – 15 stupňů. Jednalo se především o úrodné pánve Polabí, dolní Povltaví, střední a dolní Poohří a povodí Bíliny (Petráň 1985, 327). Na přelomu 12. a 13. století se dokončoval proces osídlení zbytku území Čech i většiny Českomoravské vrchoviny a hornatých okrajových částí země, zhruba na hranici 500 m. n. m. Faktory pro zemědělství jsou ve vyšších polohách méně přijatelnější, avšak v nižších polohách dochází k rozdělení půdního fondu a ekonomickému uspořádání plužin. V toto období se prakticky obsadily všechny úrodné oblasti, které se obdělávaly starší zemědělskou technikou. Ve 13. století zmizely vesměs všechny nepravidelné shluky zemědělských sídlišť, půsorysy vesnic získaly trvalé rozměry, které vydržely po celé staletí, zavedl se lánový systém a vzdálenost mezi vesnicemi se zkrátila (3 km). Ve 14. století kolonizace pokračovala a zůstaly nevyužity jen vysoce položená místa. Byla tak překročena hranice 500 m. n. m., kde celoročně vládly špatné přírodní podmínky a pole pokrýval většinu roku sníh (Petráň 1985, 328).

3.3. Vývoj kolonizace na Moravě a její vlivy

Velký význam pro vývoj osídlení v době od 10. století byla existence velkomoravských hradisek (Kliment u Osvětiman, Bolegradica u Hradčovic, Vala ve Vlčnově, Sklepisko u Košíků, Nad Spářovy u Osvětiman, Hrad v Bánově, atd.). Nejdůležitějším hradiskem byl Velehrad rozkládající se na území dnešního Starého Města, tvořil tak historické jádro Uherského Hradiště a Sadů (Hrubý 1975, 16)³. Kolem těchto hradisek se v průběhu období dotvářela postupně síť zemědělských sídlišť. Jednalo se o vesnice, na něž postupně navazovalo mladší osídlení z 10. – 12. století až do 1. poloviny 13. století – tzv. mladohradištní a pozdně hradištní doba (Snášil 1992, 387).

Spousta vesnic si z tohoto období nese doposud známe historické jméno. Pro příklad uvedu Veligrad (dnešní Uherské Hradiště), Popovice (dříve Horní Popovice), Kněžpole (odvozeno od kněží pole, vesnice náležející knězi) a Kostelany (vesnice, jejíž obyvatelé sloužili kostelu). Avšak k nejstaršímu doloženému názvu určitě patří Záblačany, které svým původem sahají až do 7. století, dále Velehrad, jenž byl založen v 9. století (Snášil 1992, 387).

Když to shrneme celkem se dochovalo z názvosloví sídlišť existujících do roku 907 na Uherskohradištsku 7 až 8 jmen, které se později dostaly do písemných pramenů.

Uherskohradištský region je známý pro svou bonitní půdu. Naprostá převaha sídlišť na počátku 10. století byla postavena na černozemích a hnědozemi, která je nejběžnější, většinou do výšky 200 m. n. m. Hlavním důvodem bylo, aby poloha co nejlépe odpovídala základnímu ekonomickému systému a zemědělství. Ve všech případech byly navíc vesnice umístěny podél břehů vodních toků, především Moravy. Rozmístění zaniklých vesnic do konce 11. století rovněž zobrazují směry tehdejších komunikací (obr. 5). Nejvýraznější je trasa sever - jih podél řeky Moravy a spoj západ – východ od Osvětiman na

---

³ Uherskohradištsko: 1992 - Vlastivěda moravská. Brno.

Kyjovsko, směrem na východ pak přes Buchlovské hory podél Medlovického potoka do Zlechova, Starého Města, Kunovic a dále na Uherský Brod, kde se cesta štěpila směrem na Starý Hrozenkov a dále do Uher. Další směr byl severně od Olšavy na Nedachlebice a zaniklý Rusov. Od strany podél Moravy se štěpila cesta směrem na Kudlovice a Kroměřížsko (Snášil 1974, 13-17).

V průběhu 12. století probíhá ve všech směrech vnitřní kolonizace. V oblasti Dolnomoravského úvalu bylo založeno 6 vesnic, v Chřibech 2 vesnice, ve Vizovické vrchovině 6 a v Bílých Karpatech 3 vesnice. V tu dobu také vznikl Uherský Ostroh (dříve Stanice či Ostrov), na Jalubském potoce Jalubí, na sever od Olšavy Březolupy a Bílovice na potoce Březnice. Celkem tedy na konci 12. století vzniklo východně od Moravy a jižně od Olšavy 14 – 18 historicky známých vesnic, z nichž některé se rozkládaly na obou březích toků. V průběhu 12. století se vnitřní kolonizace šířila dál do vyšších poloh, kde byly horší klimatické i geografické podmínky pro život. Přesáhla se tak výška 300 m. n. m a ojediněle i výška 400 m. n. m. Jedná se ve většině případů o Chřibsko a Karpatsko. V průběhu 12. století tak vzniklo v horských oblastech 13 vesnic (Snášil 1974, 13-17).

Je zřejmé, že ne všechny lokality byly objeveny archeologicky. Velké množství pokladů je totiž uchováno pod nánosy řeky Moravy, které mohou být objeveny náhodně nebo při stavebních pracích. Morava zvedla dno od 9. století asi o 4 metry. Dle výzkumu pod vedením Roberta Snášila v roce 1976 lze vyvodit, že v průběhu velkomoravského osídlení nedocházelo k záplavám, tak jako tomu bylo ve 13. století. Z té doby nalézáme naplavené povodňové hlíny, konkrétně v lokalitě Staré Město – Na Kostelíku (Snášil 1976, 79)⁴. Počátky změn v hydrologii způsobilo silné odlesňování v podhorských i horských pásmech a to jak při postupu první fáze kolonizace, tak dále v průběhu 11. – 12. století. Vznikající srážková činnost zvedala hladiny řek a potoků v průběhu velké

---

⁴ Přehled výzkumů 1976. ARUB.

středověké kolonizace v 13. – 14. století i v pozdním středověku a raném novověku (Opravil 1971, 89).

Můžeme konstatovat, že do konce 11. století byly hustě osídleny nejúrodnější půdy. V tomto století také započala kolonizace do vyšších poloh, ale i zde byly vesnice rozmístěny na velmi kvalitních půdách. Ve 12. století byly břehy potoků a řeky Moravy tak hustě osídleny, že se obyvatelstvo začalo přesunovat do oblastí, kde půda nebyla tak kvalitní. Vznikaly tak horské sídliště. Ve 13. století se začíná měnit podoba vesnic a prosadil se nový systém osidlování. Postup kolonizace je znám až v oblasti Chřibů od Zlechova po Osvětimany. Vzdálenost obvodů sousedních vesnic se zkrátila na cca 2 km a sídliště tak byly hustší než dnes. Dochází k přechodu na trojpolní systém, používá se dokonalejší zemědělská technika a došlo tak k intenzivnější kolonizaci, kterou nazýváme velká středověká kolonizace (Snášil 1992, 391). Z tohoto období máme také doklady o kolonizaci německými osadníky a jejich typická jména Horní Němčí, Dolní Němčí, Derfla, Sag, Schabarn (Snášil 1992, 400).

V průběhu 13. století vznikají z obranných důvodů i opevnění, jedno z nejdůležitějších Veligrad jako součást kláštera Velehrad. Další hradiště vzniklo jihozápadně od Komně, můžeme jej ztotožnit s hradem Zubačov, který zpuštošili husité (Zemánek, 1979) (viz obr. 12). Jednou z nejdůležitějších, nejlépe prosperujících a soběstačných vesnic, byly Záblačany v katastru obce Polešovice (Snášil 1971, 117 - 136). V souvislosti s vysokým růstem obyvatelstva, prosperitou bylo roku 1257 Přemyslem Otakarem II. na dnešním okrese poprvé založeno město Uherské Hradiště, poté následoval Uherský Brod a posledním městem byl Uherský Ostroh. Konkrétně Uherské Hradiště bylo založeno formou tzv. překládání sídlišť, kdy došlo k přestěhování obyvatel ze zeměpanské vsi Kunovic a z klášterní trhové vsi Velehrad (Nekuda 1961, 170).

V průběhu 2. poloviny 13. století bylo na území okresu založeno asi 25 dalších vesnic, ze kterých dodnes existuje: Boršice u Blatnice, Částkov, Dolní Němčí, Hluk, Horní Němčí, Komňa, Pitín, Rudice, Sady,

Slavkov, Strání, Vésy z toho zanikly Drslavičky, Jarošov (Osvětimansko), Lhota (Bystřice pod Lopeníkem), Městkov, Povojná, Sag, Sezemín, Schabarn, Smíchov, Stará Březová, Vanov, Volenov, Zákřov, z nich nejsou dosud lokalizovány Sag, Schabarn, Vanov. Lokalizace těchto vesnic je předpokládána především v oblasti Chřibů, které nejsou zcela prozkoumané, navíc se právě na Chřibsku vyskytovali němečtí osadníci. Zatímco pro období vnitřní kolonizace 11. – 12. století jsou typické názvy jako Újezd a různé variace na toto jméno. K typickým názvům pro 13. století v některých oblastech je Smíchov, který se nacházel v katastru obce Hluk. Pro 13. - 14. století vznikaly další místní jména, které obsahovaly výraz Lhota (Březová Lhota dříve též Březůvka, Korytná Lhota, Ostrožská Lhota dříve Kamenná) (Snášil 1992, 399 – 402).

Nacházíme se ve 14. století. Naprostá většina osad založených v tomto období byla podobně jako ve druhé polovině 13. století v horách založena v předhořích a kopcovitých terénech. V tomto období také vyvrcholil proces odlesňování, který nebyl do této doby v takové míře. Pozemky po zaniklých osadách byly přičleňovány k okolním vesnicím jako louky, pastviny nebo byly dány vrchností do užívání poddaným. Pokračovala stabilizace a hospodářský vzestup, osady vznikaly i zanikaly bez válečných příčinění. Celkem vzniklo v počátku 14. století kolem 46 sídlišť, z nichž 30 existuje doposud (Snášil 1992, 402 - 403). Hospodářství a produkci však pomalu narušují počínající česko-uherské války.

Válečné tažení způsobily citelný úbytek obyvatelstva na Uherskohradištsku a prohluboval i hospodářský úpadek. Díky těmto okolnostem bylo 15. století snad jediným stoletím, kdy se na Uherskohradištsku nezaložilo patrně žádné sídliště. Naopak v 1. polovině 15. století z důsledku husitských válek jich 16 zaniklo z toho 11 definitivně (Drslavičky, Lhota u Bystřice pod Lopeníkem, Lhota u Pitína, sídliště v trati u Slobody, Lhota u Buchlovic, Městkov, Nezdenky, Újezdec u Buchlovic, Únětice, Vysoká Lhota, Zákřov). Bohužel byly důsledky válek

na okrese velmi výrazným redukčním činitelem. Ve 2. polovině 15. století v průběhu česko-uherských válek zaniklo dalších 12 vesnic, z nichž 3 byly obnoveny v 16. století (Snášil 1992, 403). Jak jsem tedy výše napsala, v průběhu 15. století nevznikla na Uherskohradištsku jediná nová vesnice.

V souvislosti s úbytkem obyvatelstva došlo na přelomu 15. – 16. století k hospodářským změnám, které se výrazně projeví i na Uherskohradištsku. Pohraniční oblast byla neustále ohrožována nájezdy Turků. Začaly se tak stavět a opevňovat nové města a hrady. Například zeměpanská tvrz v Kunovicích (viz obr. 7), byla osídlena vojenskými posádkami (Unger – Nekuda 1981, 168). V průběhu 16. století vznikla pouhé tři sídliště, které byly založeny v horském terénu. Jedna z nich vesnice Blišťice severně od Pitína existovala pouhých 30 – 50 roků a zanikla ještě v 16. století, dále Huť, která stávala na dnešním území Salaše a dosud existující Maršov u Uherského Brodu. V tomto století zaniklo definitivně celkem 5 sídlišť (Blišťice, Miřín, Náklady, Stará Březová a Uhřice (Snášil 1992, 404). Tímto bych zakončila středověký vývoj osídlení na Uherskohradištsku. Pro lepší přehled je níže zpracovaný graf, ve kterém je uveden počet zaniklých vesnic v konkrétním století.

3.4. Zaniklé vsi na Uherskohradištsku v 11. – 13. století

V následujícím přehledu jsou uvedeny vesnice Uherskohradištského okresu, které jsou k dnešnímu datu jsou zcela zaniklé, některé prodělaly pokus obnovy, po jiných zůstaly materiální pozůstatky. Výraz pustá osada, dočasně zaniklá nebo obnovená vesnice, jsem popsala výše v kapitole 2.1. Pro lepší přehled je možné nahlédnout do tabulky, kde jsou abecedně seřazeny jednotlivé vesnice. Použila jsem názvy, které jsou užívány v literatuře nejběžněji. K jednotlivým vesnicím samozřejmě nesmí chybět stručná historie a přesná lokalizace.

Benady

- předpokládaný vznik vesnice máme doložený v 9. – 10. století, každopádně se nejedná o historicky doloženou existenci. Tu máme datovanou cca kolem 2. poloviny 13. století. (viz graf 2).
- osada se nacházela v blízkosti dnešní obce Hoštětín v podhůří Bílých Karpat v údolí potoka Kolekač. Jejich zánik je datován ke konci 14. století, avšak není vyloučena existence ještě počátkem 15. století (viz graf 2).
- vesnice původně zarostla lesem, pak se na místě nacházely louky a poté pole (Snášil 1992, 413).

Biskupice

- původně byly majetkem biskupa, posléze spytihněvského kostela (Nekuda 1961, 36). Nacházely se v blízkosti obce Popovice.
- předpokládaný vznik je v 10. století i dříve, avšak historický doklad máme z poloviny 11. století. Zánik je datován v 1. polovině 13. století (viz graf 2).

Cerany (Čerany)

- předpokládaný vznik je ve druhé polovině 11. století, historicky doloženy jsou z první poloviny 13. století (viz graf 2).
- Cerany (nebo též Čerany) nejsou dodnes lokalizované, avšak existuje předpoklad v blízkosti katastru Starého Města. Příčina zániku byla zřejmě z důvodu potřeby církevní vrchnosti a jejího soustředění geograficky rozptýleného majetku do blízkosti centra (Snášil 1993, 415).

Dolní Měníkovice

- historicky jsou doloženy z poloviny 12. století, zanikly v 2. polovině 14. století (viz graf 2).

- stávaly mezi obcí Vésky a Míkovicemi, v současnosti je oblast proměněna v pole (Snášil 1976, 91).

Dolní Popovice

- předpokládaný vznik 9. – 10. století, historicky je vesnice doložena z 1. poloviny 13. století a zánik je datován ke konci 14. století formou splnutí (viz graf 2).
- Horní i Dolní Popovice jsou dodnes bez přesné lokalizace, ale předpokladem je umístění v blízkosti dnešních Vések směrem na Popovice (viz mapa Uherskohradištsko, 1992).

Drslavičky

- lokalizace v blízkosti dnešní obce Drslavice na Uherskobrodsku. Obec nebyla nikdy řádně archeologicky doložena, k dispozici jsou pouze vyprávěcí prameny (Snášil 1992, 398).
- předpokládaný vznik je koncem 13. století, možná existence je do konce 15. století (viz graf 2), ale přesně není známo, zánik způsoben splnutím vesnic (Snášil 1992, 414).

Horenčice

- stávaly u Žeravic na Kyjovsku v severní části žeravického katastru, kde býval Horenčický rybník. Připomínají se roku 1408 a 1412 kdy byly pusté, opět osazeny byly roku 1417 a v létech 1490 a 1597 se zapisují jako pusté (Nekuda 1961, 56).

Hruškovice

- jedná se o zcela zaniklou osadu s materiálními pozůstatky. Vesnice se nacházela v oblasti Buchlova 1 km jihozápadně od Osvětman na Kyjovsku. Komplex vesnice o rozloze cca 2ha, vytvářely dva samostatné celky, jež byly ve 2. polovině 60 let zkoumány archeologem Robertem Snášilem (Žižlavský 2009, 3).

- první zmínka o vesnici je z první poloviny 13. století a zanikly v průběhu třicetileté války (viz graf 2).
- z obce se do současnosti zachoval po drobných přestavbách dvůr Hruškovice, sklepy pivovaru a mlýny. Tyto pozůstatky byly včleněny před rokem 1720 do katastru Osvětiman.⁵

Chlum

- vznik je datován na počátek 13. století. Roku 1350 byl součástí Osvětiman (Nekuda 1961, 39).
- vesnice se nacházela v blízkosti Buchlova, kde se nyní nachází vinohrad. Zanikla nejspíš z hospodářských důvodů válečného období v 2. polovině 14. století (Snášil 1992, 413).

Jarošov

- vesnice se nacházela mezi Ořechovem a Újezdcem v trati Jarošov (Nekuda 1961, 154). Můžeme předpokládat, že existovala od 2. poloviny 13. století do 2. poloviny 14. století (viz graf 2).

Jenišovice

- zcela zaniklá vesnice vznikla na počátku 13. století a zanikla na počátku 15. století v oblasti Buchlova. Ves stávala na trati Janšovská u Osvětiman, nyní se v místě nachází louka (Snášil, 1992, 413).
- V. Nekuda (1961) uvádí, že roku 1391 prodal Tas z Boskovic a z Brandýsa Fridrichovi z Krhova půl vsi Jenišovic. O 6 roků později (1397) prodal Petr Kravař z Markvard ze Šternberka Oprudovi ze Zaranic v pusté vsi Jenišovice tři pusté lány s mlýnem. Pustou vsí se uvádějí ještě po celé 16. století. Roku 1581 nechal Jindřich ze Zástřizl na Buchlově poddaným z Osvětiman pole zaniklé vsi

---

⁵ Snášil, Robert: č.j. 621/90, k. ú. Osvětimany. ARUB.

Jenišovice za roboty na panském a poplatek z vinogradů Janšova (Nekuda 1961, 30).

Korytná (Uherský Brod)

- roku 1351 je zapsána jako pustá ves (Nekuda 1961, 34)⁶

Lhota (Bystřice pod Lopeníkem)

- zcela zaniklá vesnice se nacházela poblíž Bystřice pod Lopeníkem.
- předpoklad založení na konci 13. století a zanikla ve druhé polovině 15. století (viz graf 2) v důsledku válek a soustřeďování obyvatel do větších sídlišť (Válka 1992, 217).

Lhota (Pitín, Krhov)

- nacházela se v katastru obce Krhov či Pitín na Bojkovicku.
- její existence je možná od 1. poloviny 12. století až do 1. poloviny 16. století. Historicky doloženou máme ves z období přelomu 12. – 13. století (viz graf 2).
- vesnice Záhorovice platila z polí pusté vsi 2 zl. na svatého Martina.⁷

Lhota Vysoká u Rusavy

- předpokládaná existence vesnice je od počátku 13. století až do 15. století (viz graf 2).
- roku 1373 byla pustá, jedná se o zcela zaniklou osadu v blízkosti Bystřice pod Hostýnem (Nekuda 1961, 30).

Lucko

- předpokládaná existence vesnice je datovaná na počátek 11. století, historicky doložená je z počátku 12. století a zanikla na

---

⁶ CDM VIII, 97.

⁷ Urbář z roku 1598, 153. NA Praha.

konci 13 století, možná existence je předpokládána ještě ve 14. století (viz graf 2).

- stávala jihozápadně od dnešní Nivnice při cestě z Uher na Moravu, lze jméno je zachováno dodnes, lze odvodit od názvu obce Hluk, Hlucká pahorkatina. Zde také ve 13. století probíhala nejintenzivněji kolonizace, do prostoru Lucka se přesunovala i vojenská správa z Kunovic a Brumova, vznikla tzv. Lucká provincie, která disponovala největším majetkem, za podpory velehradského kláštera (Snášil 1992, 400).

Městkov

- předpokládaná existence vsi na počátku 13. století, archeologicky doložená je ze 14. století (viz graf 2), nacházela se v blízkosti dnešních Záhorovic, zanikla z důvodu velkého úbytku obyvatel a hospodářské krize v době česko-uherských válek (Snášil 1992, 412).

Neradice

- ves fungovala už na počátku 11. století (možná i dříve), zanikla v polovině 13. století (viz graf 2). Zánik byl způsoben zřejmě přesídlením obyvatel do Uherského Brodu (Snášil 1992, 414).

Nesatice

- možná existence na počátku 11. století, z vyprávěcích pramenů doložená od poloviny 11. století až do 12. století, kdy zanikla úplně, dodnes nelokalizovaná (Snášil 1992, 414).

Nezdenky

- připomínají se jenom roku 1497 jako pustá ves, kterou vložil Jan z Kunovic. Stávaly u Částkova na Uherskobrodsku. Roku 1372 platily Nezdenky mostné do Uherského Hradiště (Nekuda 1961,

66). Ves patrně zanikla v důsledku česko-uherských válek v 2. polovině 15. století.

Ordějov (obr. 11)

- jedná se o ves s materiálními pozůstatky. Usuzujeme podle lokalizace dvora nad Suchou Lozí s vladyckým statkem a tvrzí, po níž zbyl právě tento dvůr a příkopy s náspem. Z roku 1513 je zde mlýn pod Ordějovem (hora), doklad z roku 1513 na Ordějovském mlýně i na Ordějovském rybníku (Nekuda 1961, 157).
- předpokládaná existence od 2. pol. 12. století, zanikly ve 14. století (viz graf 2).

Osnovice (Hučňovice)

- jedná se o zaniklou osadu vyskytující se v pramenech⁸. Vesnice se nacházela v katastru obce Ořechnova, kde se nachází polní cesta s názvem Hučnice. Při obdělávání polí byly nalezeny zbytky osídlení. Ve 13. století patřila ke klášteru velehradskému. Koncem 14. století již zřejmě neexistovala, neboť se neuvádí v Liber negotiorum civitatis Hradish – nejstarší uherskohradištská kniha (Nekuda 1961, 44).

Pařešovice

- předpokládaný vznik v 9. – 10. století, historicky doložená vesnice z poloviny 11. století do poloviny 13. století (viz graf 2).
- připomínají se v letech 1131-1372, nelze přesně určit, kde stávaly, ale možné je u Mistřína nebo Tvorkova (Nekuda 1961, 44).

Petrovice (Velehrad?)

- ? – 1559 (Nekuda 1961, 107).

---

⁸ CDB II, 380, CDM II, 196. III, 370.

Povojná

- předpokládaná existence asi 150 let přelom 13./14. století viz graf 2).
- jedná se o zcela zaniklou vesnici, lokalizace není přesná možná v blízkosti obce Světlov v údolí Vasily (Nekuda 1961, 156).

Radovany

- předpokládaná existence už na počátku 11. století, historicky doložená z počátku 12. století, až do poloviny 14. století, kdy úplně zanikla (viz graf 2).
- lokalizace v oblasti Boršic u Buchlovic. Povrchovým průzkumem se našly zlomky nádob z 12. – ½ 14.století. Podle názvu, který končí na "any", což je charakteristické pro vsi vznikající v 11. a 12.století (Žižlavský 2004, 19)
- v 80. letech 19. století zde prováděl výzkum František Příklad se svým společníkem děkanem Janem Studeným a našli vyrýsované valy, odpadové jámy pod ornici, zlomky cihel atd. (Žižlavský 2004, 19).

Rusov

- doložená existence zcela zaniklé vesnice je z 2. poloviny 11. století až konec 12. století (viz graf 2).
- vesnice se připomíná jen jednou ve Zdíkově listině roku 1141, kdy celý Rusov /Rusou/ náležel spytihněvskému velkofarnímu kostelu P. Marie. Nekuda uvádí, že vesnice zanikla v okolí Spytihněvi na pozdějším napajedelském panství (Nekuda 1961, 46).
- na nejpravděpodobnější lokalizaci Rusova upozornili manželé Sedlářovi: trať s pomístním názvem Rúsínov, která se nachází v k.ú. Březolupy poblíž dvora Lapač.⁹

---

⁹ zdroj: ARUB: Snášil, Robert - č. j. 1475/85, k. ú. Březolupy.

- na základě těchto informací provedl v roce 1978 povrchový výzkum Robert Snášil, který našel drobné zlomky keramiky, nejstarší náleží až na počátek 11. století.¹⁰

Sag

- možná existence z konce 13. století, historicky doložená o 100 let později (viz graf 2).
- není přesně lokalizovaná, ale předpokládá se v oblasti Chřibů, které nejsou úplně prozkoumané. Název vypovídá o kolonizaci místa německými osadníky, kteří se v této oblasti vyskytovali. Roku 1372 platila ves mostné Uherskému Hradišti (Nekuda 1961, 46).

Seče (Seč)

- předpokládaná existence přelom 12. – 13. století necelých 100 let (viz graf 2).
- v polovině 13. století byla vesnice součástí velehradského kláštera (Nekuda 1961, 46). Vesnice stávala v blízkosti Velehradu.

Sezemín

- jedná se zcela zaniklou vesnici v blízkosti Ostrožské Nové Vsi. Předpokládaná existence vsi je od poloviny 13. století a zánik přibližně na konci 14. století. V letech 1371 – 1376 držel ves Jan Soběslav, syn markraběte Jana (Nekuda 1961, 71).

Schabarn

- výskyt této vesnice není přesný, avšak předpokládá se v oblasti Chřibů. Existovala asi 100 let od konce 13. století – konec 14. století, roku 1372 platila ves mostné do Uherského Hradiště (Nekuda 1961, 47).

---

¹⁰ zdroj: ARUB: Snášil, Robert - č. j. 1475/85, k. ú. Březolupy.

Smíchov

- předpokládaná existence od poloviny 13. století do konce 14. století (viz graf 2).
- zcela zaniklá ves se nacházela mezi Ostrožskou Lhotou a Blatnicí na trati, která se nazývá Smíchovská cesta. Vesnice zanikla pravděpodobně v důsledku husitských válek (Snášil 1992, 395)
- k zaniklé vsi se dodnes v lidové tradici uchovaly pověsti, které jsou z části uvedeny v knize Františka Kožíka Na dolinách svítá (1999).

Stará Březová

- předpokládaný vznik vesnice od konce 13. století, zánik na počátku 16. století, historicky je doloženo asi 50 let existence a to od poloviny 15. století (viz graf 2).
- vesnice se nacházela v blízkosti obce Březová na Lopenicku, Spolu s vesnicemi Korytná a Volenov byla roku 1376 darována markrabětem moravským Janem měšťanům Uherského Brodu (Kučera, J. 1889).

Stralky

- předpokládaná existence vsi od konce 12. století až do konce 14. století (viz graf 2)
- nacházely se na Kyjovsku, roku 1365 prodal ves Jan z Boskovic svému bratrovi Tasovi (Nekuda 1961, 48).

Topolov

- předpokládaná existence osady od konce 12. století až počátek 13. století, není vyloučena i pozdější existence (viz graf 2). Stávala západně od Nivnice u trati téhož jména, roku 1294 se jmenovala Topel (Nekuda 1961, 49).

Uhřice

- předpokládaná existence je od poloviny 11. století až do 14. století, kdy došlo k dočasnému zániku vesnice a chvilkovému znovuoobnovení v 2. polovině 14. století (viz graf 2).
- vesnice se nacházela v blízkosti Újezdce na trati Zadní a Přední Úhřička, ale samotná vesnice stávala v trati Podcestí. Roku 1480 je ves zmíněna v půhonu Jana Duoně z Žákovic jako pustá ves Úhřičko. Při vkladu Kuny z Cimburka roku 1481 se jmenuje ves Úhřice a stejně také roku 1493. V zemských deskách jsou uváděny od roku 1531 (Nekuda 1961, 114).
- dnes podstatnou část území, kde stávala vesnice Úhřice zabírá areál drůbežárny.

Újezdec

- předpokládaná existence vesnice je od počátku 12. století, historicky je doložená o 100 let později až do počátku 16. století (viz graf 2).
- jedná se o zcela zaniklou vesnici s opětovným obnovením v oblasti Zdounek. Roku 1481 jsou zapsány jako osedlé, pusté jsou od roku 1520 – 1561, osazeny byly opět roku 1636 Na místě se nacházela tvrz, kde v současnosti stojí zámek z roku 1728 (Nekuda 1961, 127).
- její lokalizací se v minulosti zabývali historikové Rudolf Hurt či Jaroslav Němec, kteří vesnici kladou do odlišných míst. V letech 1210 – 1220 patřila velehradskému klášteru a poté vladykům buchlovickým. Roku 1506 je ves pustá (Žižlavský 2003, 19).

Únětice (Honětice)

- osada zcela zaniklá v blízkosti obce Buchlovice, předpokládaná existence od počátku 13. století, historicky doložená existence z počátku 15. století (viz graf 2).

- ves se nacházela východně od buchlovského zámku nad potokem na trati Honěcka. V polích se objevily střepy keramiky a přepálené kamení typické pro 14. – 15. století. Výzkum v 60. letech 20. století prováděl Robert Snášil (Žižlavský 2004, 111). Vesnice byla systematicky chráněná a nejslabší místa obkličoval příkop široký 7-15 m. Robert Snášil později pronesl: *„zjištěná situace svědčí o promyšleném založení sídliště a vysokém stupni organizace osadníků“* (Žižlavský 2004, 111). Ves je poprvé zmiňovaná v roce 1387. Jako pusté jsou Únětice zapsány roku 1550 zřejmě v důsledku obsazením vojsk Matyáše Korvína v období česko-uherských válek. (Žižlavský 2004, 111). Více viz literatura níže.

Vanov

- předpokládaná existence z poloviny 13. století až počátek 15. století (viz graf 2).
- jedná se o dosud nelokalizovanou vesnici, s největší pravděpodobností bychom ji mohli hledat v oblasti Chřibů, které nejsou ještě dostatečně prozkoumány (Snášil 1992, 399).

Volenov

- předpokládaná existence vesnice od poloviny 13. století do první poloviny 14. století (viz graf 2).
- v lednu 1988 provedl povrchový průzkum PhDr. Jiří Pavelčík, CSc. Na půl cesty u silnice mezi Nivnicí a Suchou Lozí, v místě dnešního dvora Volenov bývala ves Volenov, která zanikla někdy v roce 1325 (Pavelčík 1978, 19). Nachází se zde stopy po tvrzi, které se zachovaly na návrší nad potokem Hradeckým járek. Bývalý obytný areál má kruhový tvar (průměr 25m), obehnaný 12m příkopem a

valem. Na tvrzišti byly nalezeny střepy ze 13. - 14. století, sekyra s ostny a praženým týlem (Pavelčík, 1988).¹¹

Záblacany

- historicky jsou doloženy z počátku 11. století a zcela zanikly v polovině 13. století (viz graf 2).
- vesnice se nacházela v katastru obce Polešovice. V letech 1964 – 1975 probíhal výzkum pod vedením archeologa Roberta Snášila.
- na základě nálezů pálené hlíny, kotlovitých jam, sekerovitých hřiven atd. archeologové usoudili, že se jednalo o hutnickou osadu (Snášil 1971, 102).
- vesnice se nacházela na trati Dorstatt (Torstatt). Patrně zanikly před rokem 1265, jelikož v pozdějším období se nenachází v listině biskupa Brunona, kde se uvádějí obce, které odvádějí desátky velehradskému klášteru (Nekuda 1961, 51).
- v roce 2010 zde proběhl záchranný výzkum archeologem Markem Lečbychem, který navázal na předchozí výzkumy. Byly objeveny další artefakty (keramické úlomky), ekofakty (černá písčité hlína s kameny se stopami po žáru), zahloubené archeologické kůlové jamky (Lečbych, 2011).

Zákřov

- předpokládaná existence vesnice od 2. poloviny 13. století, historicky doložená ke konci 14. století (viz graf 2).
- jedná se o zaniklou vesnici s materiálními pozůstatky. Nacházela se poblíž Újezda u Luhačovic, zůstal po něm dvůr Zákřov a jména pozemků Přední a Zadní Zákřovy. Vesnice byla pustá od roku 1437, poté obnovena Filipem z Újezda a opět zpustla za husitských válek (Kučera, J. 1889).

---

¹¹ zdroj: ARUB. Pavelčík č. j. 1659/88, k. ú. Suchá Loz.

Zámeza u Kudlovic

- založena byla patrně koncem 12. století a v polovině 13. století už zanikla, zřejmě při vpádu Uhrů a Kumánů roku 1252 jak ukázaly vypálené sídlištní objekty (Nekuda 1961, 33).

Žabokrky

- blíže nelokalizované, vycházíme z předpokladu, že se nacházely v oblasti Osvětiman, existence od 2. poloviny 11. století až do 2. poloviny 14. století (Snášil 1992, 412).

3.5 Zaniklé vsi na Uherskohradištsku v 14. – 18. století

Blišťice

- předpokládaná existence 30 – 50 let, zanikla ještě v 16. století (viz graf 2).
- Blišťice stávaly nad Pitínem na potoku Kolelač, v Záblištické dolině. V roce 1563 jsou vedeny jako pustá ves na panství světlovském. Při vkladu roku 1516 není tato ves uvedena (Nekuda 1961, 129).

Huť

- jedná se o první historicky známou sklárnu na uherskohradištsku, která později zanikla a výroba byla přenesena do dnešních Starých Hutí. Stávala na území dnešního Salaše v horském terénu (Snášil 1992, 404).
- „...Vzpomeneme-li na Modrou, že dostačilo 20 osadníků na osadu novou, pak připustíme jistě, že na osadu Salaš dosti bylo čísel ať ze Salaše Buchlovského, ať ze Salaše Velehradského, a vrchovatě dosti, když obé spojeno v jedno, v jeden Salaš, k němuž náležela také „stará huť“, bývalé sklárny. Sklárny „stará huť“ zanikly v tomto

století, asi v letech třicátých. Ze „staré huti“ mají Salašané dosud zvonek na zvonici své...“¹²

- vesnice existovala od konce 16. století do poloviny 18. století (viz graf 2)

Lhota (Boršice u Buchlova)

- kolonizace se prokazatelně spjata s činností Hrabišiců (později páni z Rýzmburka) ve 13. století. Ves zanikla ve 2. polovině 15. století.

Miřín

- historicky doložená existence z 1. poloviny 14. století a zanikla ve 2. polovině 16. století v důsledku česko-uherských válek (viz graf 2).
- lokalizace u Pitína na Uherskobrodsku. Jako pustá ves je evidovaná v letech 1518 – 1594 (Nekuda 1961, 133). Objevena byla při mýcení lesa a louky pro rozšíření pastviny v nad. výšce 500 m. Povrchový průzkum byl proveden archeologem Robertem Snášilem. Lze předpokládat, že Miřín byl krátkou lánovou vsí, patrně jednořadovou vesnicí, založenou za velké kolonizace a zaniklou patrně násilně na konci 16. století (Snášil 1971, 112).

Náklady

- předpokládaná existence od 2. poloviny 14. století až 2. polovina 16. století, v 17. století byla vesnice pustá (viz graf 2).
- existenci této osady svědčí listina z 2. poloviny 17. století, v níž se píše, že *„hrabě Lev Kounic přinutil roku 1654 měšťany uherskobrodské postoupiti jemu rozsáhlý pozemek, kdysi k osadě „Náklady“. zvané patřící, jakož i vesnici Havřice s mlýnem a vinohrady za 10000 zl. dlouhé mince“* (Kučera, J, 1889).

¹² zdroj: Školní kronika obce Salaš (1897). OÚ Salaš.

- ves zcela zanikla severně od Uherského Brodu, kde jsou pozemky a les Náklady (Nekuda 1961, 155).

Ústí

- jedná se o osadu zcela zaniklou s materiálními pozůstatky, nacházela se na soutoku dvou potoků nad Rudimovem. Zbyl po něm dvůr Ústko severozápadně od Bojkovic. Eliška z Lilče přijala na ves Ústí svoji dceru Markétu a svého zetě Petra z Hostišova. Po tomto roku se o vsi více informací neuvádí (Nekuda 1961, 121).
- předpokládaná existence od 13. století, historicky doložená existence od 14. století do 15. století (viz graf 2).

Z celkového počtu 50 zaniklých vesnic, jež jsem výše popsala a v období středověku na Uherskohradištsku zanikly, byly přechodně obnovené 3 vesnice, po 7 vesnicích zůstaly materiální relikty jako dvory, mlýny, příkopy, střepy, kostely, splynutím zaniklo 17 vesnic, zaniklé vesnice bez časového určení jsou 3 a zcela zaniklo celkem 20 vesnic. Z výše uvedených údajů vyplývá, že nejvíce vesnic zaniklo v průběhu 14. a 15. století.

Uvedený přehled zaniklých středověkých vsí není konečný. V současné době probíhá výzkum lokalit z mladohradištního období (Vaškových, M., Menoušková, D.). Pro příklad uvedu výzkum u obce Modrá. V roce 2000 proběhl v katastrálním území obce Modrá výzkum – v lokalitě mokřadu Žabinec, po levé straně silnice Staré Město – Velehrad při odbočce na Modrou, byly nalezeny zlomky mladohradištní keramiky, zvířecí kosti, uhlíky a kousky mazanice, opálené kameny, v JV části bylo možné vysledovat vrstvy související s cisterciáckým rybníkem, který se v těchto místech dříve nacházel. Na dně mokřadu se zachytilo 8 dřevěných zašpičatělých kúlů, uspořádaných nepravidelně (Vaškových, 2000). Dále v katastru obce Uherský Ostroh, v poloze Chylického rybníku jsou v současnosti zkoumány nálezy osídlení (Menoušková, PV 2000).

Časovou osu zaniklých vesnic jsem zpracovala do grafu č. 1, který je umístěn níže.

3.6 Etnika podílející se na kolonizaci Uherskohradištska

Po celou dobu byla většina vesnic buď zčásti nebo zcela v rukou církevních feudálů, převážná část byla majetkem zeměpanským a majetkem světských feudálů. Byly to většinou vesnice vzniklé do 12. století. Vesnice byly osidlovány převážně slovanským obyvatelstvem místního původu. Svědčí o tom převaha místních jmen, které jsou zakončeny přisvojovací koncovkou (-ov, -ín) nebo čelední (-ice), odvozených od osobních jmen slovanského původu. například Bílovice – ves lidí Bílových, Kunovice – ves odvozena od jména Kuna, Buchlovice – ves lidí Buchlovských) (Snášil 1992, 392).

Počátkem 11. století začali přicházet na území Uherskohradištska polští osadníci, poté co zabral rozbité jádro Velké Moravy polský král Boleslav Chrabrý. O této skutečnosti svědčí i současný název Osvětimany, odvozeno od kolonistů pocházejících z Osvětimy. Důkazem jsou i nálezy cylindrické keramiky, která je typická pro slezskopolskou oblast. Je tedy zřejmé, že polští osadníci se na místě uherskohradištska usadili a asimilovali s místním obyvatelstvem. Cylindrická keramika není jediným artefaktem spojená s polskou kolonizací. V okolí Záblačan nebo Sadů nacházíme zlomky polských „pisanek“ – malých hliněných glazovaných vajíček (kraslice) a nález železného nože s tzv. vlnkovitým svarem čepele, který je charakteristický pro techniku jedné oblasti v Polsku (Snášil 1992, 394).

Kolem roku 1000 byla také východní Morava připojena k Uhrám. Na základě rozboru písemných pramenů je doloženo, že Bánov byl pod uherskou nadvládou. Místní jméno je odvozeno od osobního jména Ban, které je slovanského původu a bylo převzato do maďarštiny ve smyslu pán, vládce (Snášil 1992, 394). Z doby uherského osídlení máme i zaniklé názvy vesnic jako Uherčice či současné Vážany (zřejmě

kolonizované lidmi od Váhu). V uherskohradištském katastru můžeme sledovat trať zvanou Beščeni, která má také uherský původ. Ve 2. polovině 13. století se zde začali objevovat němečtí kolonisté. Z tohoto období odvozujeme názvy vesnic jako Sag, Schabarn, Ungarish Hradish (Snášil 1992, 394).

Zrekapitulujeme si dosavadní poznatky o složení obyvatelstva vesnických sídlišť, zjistíme, že většina vesnic byla osazena slovanským obyvatelstvem, z nichž nejvíce tvořila domácí složka, tj. velkomoravané obývající obvod Velehradu, pak polští osadníci asimilovaní s místním obyvatelstvem, poté uherští kolonisté a němečtí kolonisté, kteří asimilovali. Nakonec je nutné zmínit nepatrnou etnickou skupinu obyvatel turkického původu – Pečeněhové (polonomádi).

4. PŘÍČINY ZÁNIKU OSAD (antropologický podtext)

Příčiny zániku vesnic můžeme vnímat z několika hledisek. V průběhu 12. století docházelo k sídelní přesycenosti, tudíž lze usuzovat, že začala probíhat redukce obyvatel v přelidněných částech ve prospěch šíření kolonizace do vyšších oblastí s méně kvalitní půdou. Je pravděpodobné, že část osadníků opouštěla vesnice, jejichž půda již nebyla schopna za pomoci tehdejší techniky a postupů uživit obyvatelstvo a právě tato část obyvatel kolonizovala nové i když méně výhodné území. Nutné je vzít v úvahu i válečné události. Jak jsem již uvedla v 11. století byla vzdálenost mezi vesnicemi pravidelná, avšak tato situace se změnila ve 12. století. Tam, kde sídliště existovaly v těsné blízkosti, byl nedostatek zemědělské půdy a buď celá nebo část vesnice zanikla či se připojila k sousední vesnici. Bývalá sídelní plocha pak mohla sloužit jako zemědělská půda. Příkladem mohou být Záblačany, jejichž zánikem bylo získáno cca 10ha orné půdy (Snášil 1992, 391).

Další příčinou zániku mohla být i změna hydrologického systému. Tam, kde docházelo k častějším záplavám bylo nutné provést přestěhování osad do bezpečnějších, nezamokřených poloh a bývalá místa využívat jako pastviny a louky.

Zánik vesnice zásahem vrchnosti

Při rozboru příčin zanikání vesnic v době feudalismu je nutné si uvědomit, že tato společnost se vyvíjela podle feudálních zákonitostí (Nekuda 1961, 163). Jednou z hlavních změn byl měnící se názor na hospodářské využití půdy. Zakládání rybníků (konec 15. – 16. století) sice nebylo typickým jevem pro Uherskohradištsko, ale na Prostějovsku či Olomoucku máme hned několik zatopených středověkých vesnic. Dalším zásahem vrchnosti do funkčnosti vesnic bylo zabírání pozemků poddaných a zakládání panských dvorů (zejména 16. – 17. století). Toto se projevovalo především na Uherskobrodsku – Ordějov (Nekuda 1961, 164).

Zánik vesnice útekem poddaných

V tomto případě se vesnice nevyliďňovaly úplně, ale postupně. Zbíhání poddaných bylo velmi účinnou formou třídního boje a na Moravě i v Čechách máme celou řadu dokladů (Nekuda 1961, 165). Zbíhání byla jedna z nejčastějších forem boje, proti útlaku ze strany feudálů po celou dobu trvání feudalismu. V případě, že velikost vesnice byla třeba jen o několika osedlých, pak zánik v případě zběhnutí nebylo nic neobvyklého (Nekuda 1961, 165).

Takovéto zbíhání eviduje velehradský klášter z roku 1341 (Nekuda 1961, 165). Poddaní raději opouštěli své grunty, než aby zaplatili feudální rentu. Velehradský klášter tak hledá řešení u markraběte Karla, který pak vydal nařízení, že nikdo nemá na své statky přijímat takové klášterní poddané. Toto prohlášení však nemělo velký význam a proto vyhlásil nové opatření markrabě Jan Jindřich roku 1351, že klášter se smí

uvazovat k držení majetku těch poddaných, kteří se z jeho statku vystěhují a své nemovitosti neprodají do stanovené lhůty (Nekuda 1961, 165). Zbíhání se však ani přesto nezastavilo a král Václav IV. roku 1413 vydal nařízení, že žádný nemá přijímat na svém statku po dvě léta nové poddané (Nekuda 1961, 166). V 15. století bylo zbíhání velmi časté, záznamy máme v deskách púhonných, urbářích, v berních registrech. Například pojem villa deserta vyskytující se v latinských názvech zemských desek značí něco opustit, odněkud zběhnout. (Nekuda 1961, 166). V 16. století se velmi často objevuje v záznamech fráze „s lidmi osedlými i neosedlými a z těchto gruntů zběhlými“. Nutné uvést i to kam lidé zbíhali? Nekuda ve své knize (1961) zmiňuje nařízení zemského soudu v Čechách z roku 1437, které upravuje poměry na Moravě. Zemský směn nařídil, aby zběhnutí lidé byli vráceni zpět svému pánu anebo aby byly vesnice osazeny novými lidmi (hodnými). Je doloženo, že lidé měli tendenci zbíhat do měst nebo do jiných panství, kde je čekaly lepší podmínky. Vzkvétající město poddané lákalo k představě lepších životních podmínek. Příkladů zbíhání byly spousta, ale jisté je, že to mělo velký vliv na pustnutí vesnic. A jak už to bývá, zbylé nezběhnuté obyvatelstvo doplácelo na zběhnutí vyššími robotami jelikož panská pole neměl kdo obdělávat (Nekuda 1961, 167).

Zánik vesnic jejich přesunutím a rozvojem měst

Zbíhání obyvatel a zakládání měst spolu úzce souvisí. Lidé s vidinou lepšího života utíkali do měst, které je vřele vívalo. Ve 12. – 14. století dokonce feudálové nutili své poddané, aby se stěhovali do měst, jelikož jim záleželo na prosperitě i obraně města (Nekuda 1961, 170). Krásný příklad nám ukazuje založení města Uherské Hradiště formou přeložení (přestěhování) obyvatel ze zeměpanské vsi v Kunovicích a z klášterní vsi Velehrad. Zajímavé je, že i po odstěhování obyvatel z Velehradu tato ves nadále fungovala a 4 roky po vystěhování obyvatel se přejmenovala na Staré Město (pozn. Staré Město dělí od Uherského

Hradiště pouze most přes řeku Moravu, takže kontakt byl velmi úzký). K překládání měst docházelo nejenom z důvodu zakládání měst, ale i z přirozených důvodů podmíněné geograficky. Dostatek nebo nedostatek vody, možné záplavy, špatná půda (toto se týkalo osad, které byly založeny v místech s horšími přírodními podmínkami), vyčerpané zásoby (ukončená těžba). Tyto příčiny se netýkají pouze osídlení našich zemí, ale i celé Evropy (Nekuda 1961,170).

Přírodní katastrofy nebo válečné zásahy

Není sporu o tom, že jakýkoliv typ katastrofy se přímo projeví na vzniku pustých vesnic. Ať už jsou to války, epidemie, požáry, krupobití, sucha, drsné zimy. Jak uvedl Ladislav Hosák, nejvíce vesnic sice zaniklo v průběhu válek, avšak nejvíce na okolnostech, které válka vyvolala. Spousta vsí byla vypálena, bylo zničeno hospodářství, zpustošené pole, rozptýlil se dobytek, na základě toho všeho měli lidé tendence prchat do bezpečí ohrazených měst. Například Starý Hrozenkov byl vypálen hned několikrát, avšak život se vždy později obnovil. Je potřeba zmínit, že boje nevedly jenom králové a cizí vojska, ale pro příklad bych ráda uvedla vnitřní rozbroje mezi feudály (Nekuda 1961, 172). Tyto boje byly většinou místního charakteru a vedly k vzájemnému zničení vesnic. Třeba Dolní Popovice byly takto napadeny ve 2. polovině 14. století Petrem ze Šternberka a jeho velkým počtem ozbrojenců nebo Hradčovice na Uherskobrodsku byly napadeny Jindřichem z Morkovic roku 1464. (Nekuda 1961, 174).

Kromě válek je třeba zmínit i morovou epidemii, která vylidnila nejednu vesnici v době 14. – 15. století a především v roce 1348 – 1350. Tyto epidemie postihovaly především města, kde špatné hygienické podmínky podporovaly šíření nemoci. (Nekuda 1961,176).

Co se dělo se zaniklou půdou?

Majiteli půdy se naskytovalo hned několik možností. Mohl nechat pozemek svému osudu a časem zarostly lesem, znovu osadit, přeměnit v pastviny, založit rybníky nebo dvory, rozdělit mezi poddané v sousedních vesnicích. Ještě dnes nalezneme v lesních porostech zbytky po dřívějším hospodaření či oddělující se dřívější pole. Většinou byla snaha feudálů pusté pozemky znovu osadit, jelikož pozemky ležící ladem nepřinášely žádný užitek. Velmi známá je činnost Pernštejnů na Pohořelicku začátkem 16. století, kteří založili velkostatek z pozemků 6 pustých osad (Nekuda 1961, 177).

Častým způsobem obhospodařování pozemků byl pronájem, kdy poddaní odváděli rentu peněžní a naturální (část sklizně). V případě nemožnosti platit rentu zbývalo poddaným jen opustit grunt. Mnoho škod napáchal na středověkých vesnicích oheň, který vedl i k úplnému zpustnutí vsi. Dalším případem je i odnímání půdy poddaným, kdy pánové měli vlastní zájmy s osudem pozemků. V souvislosti s pustými gruntů je zde ještě jeden jev. Při založení vesnice je možné, že nebylo dostatek osadníků, takže lokátor nemohl osadit všechny přidělené lány. Závěrem mohu říci, že případy, kdy rolník opustil svůj grunt nebyly řídké a odjakživa panovaly napjaté vztahy mezi vrchností a obyčejnými lidmi (Nekuda 1961, 180). Jedná se o všeobecný jev.

5. AKTUÁLNÍ STAV VYBRANÝCH LOKALIT

Na území Uherského Hradiště bylo z velkomoravského období systematicky zkoumáno jediné sídliště v Sadech. Během výzkumu se odkrylo 12 jednoprostorových domů, dále pak pohřebiště s 242 hroby v nich 252 nebožtíků vybavenými 745 předměty. Nacházela se zde spousta hospodářských a výrobních objektů. I když se nejednalo typicky o zemědělskou usedlost (proto ji nemám zahrnutou v seznamu) pokusila se Kristína Marešová rekonstruovat celkem osm usedlostí (Marešová 1983, 11).

Skladba obyvatel byla celkem v normě i když žen bylo asi o 5% více než mužů a projevuje se velká úmrtnost dětí – více než třetina dětí se nedožila dospělosti. Úmrtnost stejně jako stopy chorob zjištěné na kostrách patrně souvisely s vysokou vlhkostí údolního prostředí sídliště na březích bažin (Marešová 1983, 25).

V hrobech byly nalezeny milodary, jako projev totemismu (kosti kura, slepičí a husí vejce, rohy skotů). Před uložením mrtvého do hrobu je doloženo vykuřování hrobů k vyhánění zlých démonů z hrobové jámy. Dále pak byly nalezeny předměty denní potřeby jako nože, přesleny, srpy, ocílky, křesadla, atd), ozdoby, amulety, rolničky. Z výsledků vyplývá, že dolní Poolšaví patřilo po tisíciletí ke kultivovaným, staroslovanským lokalitám. Datování lokality je asi 750 – 850 n. l. (Marešová 1983, 116). Sadská kultura se přímo podílela na tvorbě velkomoravské kultury a měla významné postavení ve správní organizaci Velké Moravy.

V blízkosti obce Polešovice u Uherského Hradiště se nachází středověká zaniklá ves Zábřacany. Výzkum vedl v letech 1964 - 1975 archeolog Robert Snášil ze Slováckého muzea v Uherském Hradišti. V písemných pramenech se Zábřacany objevují celkem čtyřikrát a to v roce 1131, dvakrát 1228 a v roce 1238 (Snášil 1971, 89, Snášil 1964, 123). Z toho vyplývá, že k roku 1131 byly Zábřacany zeměpanským i knížecím majetkem, ale roku 1238 se stávají majetkem velehradského kláštera. Zábřacany zpustly koncem 13. století v důsledku válečných situací a hlavně přesídlením obyvatel do sousedních Polešovic (Snášil 1971, 109 – 110). Jednalo se především o těžební (služební) osadu. V místě se byly nalezeny těžební kotlovité jámy, ložiska železné rudy a strusky (Snášil 1961, 124). V současné době se v místě stále provádí záchranné výzkumy, avšak tuto činnost ztěžuje těžební činnost místní pískovny.

6. VZTAH ARCHEOLOGIE A ETNOGRAFIE: Odras zaniklých vsí v lidové slovesnosti

V rámci archeologie zaniklých středověkých vesnic je možné nahlížet na zaniklé vesnice i z etnografického hlediska. I když jsou vesnice několik set let pusté, některé o sobě dávají vědět v podobě lidové slovesnosti či jsou součástí pověstí vztahující se k dané lokalitě.

Současný místostarosta obce Buchlovice, nadšený archeolog a znalec buchlovských pověstí a bájí Bořek Žižlavský se svým týmem několik let obchází kronikáře, pamětníky a zkoumají prameny v oblasti Chřibů. Své poznatky pravidelně publikuje (Žižlavský 2001, 2005, 2009).

Radovany – brána i konec Chřibů

Na boreckém katastru totiž bývalo popraviště a to na Křížných cestách. Také se tomu prý dodnes říká Šibeničky. Přesnou lokalizaci nikdo nezná, ale přibližný prostor ano – vpravo od silnice do Boršic, když se jede od mostu nad brněnskou silnicí. Byli zde opravováni odsouzenci podle loveckého práva. Často šlo o zločince, ale tehdejší tresty byly kruté i ke zlodějům, cizoložníkům, pytlákům, ženám, které odložily novorozeně. V Černých knihách práva buchlovského je uvedeno popravení za čarodějnictví. Odsouzenci byli nejčastěji popravováni katovým měčem, který dodnes visí v hradní sbírce na Buchlově. Kde byli odsouzenci pochováni, to nevíme, ale rozhodně to nebylo na hřbitově..možná někde v blízkosti popraviště (Žižlavský, 2004).

Pověst o ikoně zaniklé tvrzi Volenov

Na malém potůčku, který se jmenuje Hradecký, na cestě z Uher do Uherského Brodu stávala kdysi stará tvrz Volenov. Naplň ji obtékala voda, naplň ji chránil opevňovací val. Majitele této tvrze byl pán z Volenova, který tam sídlil i se svou paní, s tou však neměl žádného potomka. Oba manželé se usilovně modlili k Matce Boží, aby se jim dědic narodil. Jednou v noci měla paní sen, ve kterém se jí Matka Boží zjevila a

řekla jí, aby se vydala na cestu do lesů na druhé straně řeky Olšavy a hledala tam kvetoucí keř, ačkoliv byl všude mráz a sníh. Vypravili se proto i s manželem a kočárem hledat růžový keř a našli jej v místech, kde je nyní klášter v Uherském Brodě. Ve snu jí bylo ještě slíbeno, když růžový keř najde, že se jí přání vyplní a narodí se jí syn. A to se jí vyplnilo. Z radosti nad tím postavili manželé ve Volenově dřevěnou kapličku ke cti růžové Panně Marii (Pavelčík: 1978 - Malovaný kraj, Vlastivědný časopis Slovácka a Záhорí, 19).

Zuvačov (Zubačov) a husité

Občan Bednář z Komně se seznámil s husitstvím a začal o něm vyprávět po návratu domů. Byl za to i se svým synem uvězněn na hradě Zuvačově, který tehdy držel šlechtic Heršl. Syn brzy z vězení prchl a utíkal na západ, kde se setkal s husity táhnoucími na Moravu. Přivedl je k Zuvačovu, aby je dobyli a osvobodili jeho otce. To se jim však nepodařilo ani po dvou útocích. Až v noci vnikl uprchlý syn do hradu a osvobodil otce i ostatní vězně. K nim se přidali někteří komeňští občané, z nichž jeden prý hrad zapálil a to pomohlo husitům k jejich dobytí. Při panice zabil Bednář majitele hradu Heršla. Od té doby zůstal hrad neobydlen (Zemánek: 1979 Zuvačov a husité. Vlastivědný časopis Slovácka a Záhорí, 19).

Tanec Žabská II.

Manželka Antonína Kašpárka, dcera hudebníka bánovského pamatuje jinou Žabskou. Za mládí paní Kašpárkové se již Žabská I. nedělala, zanikla. Asi před 40 lety tančívala mládež v Buchlovicích „žabskou“ takto: Pochytali se v kruhu za sebou za ramena, střídavě Ch a D. Přidřepávali si a přitom vystrkovali střídavě nohy šikmo vpřed: pravou, levou a poskakovali. Tento tanec se u muziky tancoval často, ale paní Kašpárková už přesně nevěděla, co se k tomu hrávalo či zpívalo. Říkalo se mu však žabská. Podle paní Kašpárkové, roz. Bánovské z Buchlovic

v červenci 1966 Milada Bimková (Nekuda: c763/AR. Zaniklé osady na Moravě).

Zaniklá obec Smíchov

Podle hlucké pověsti, kterou je možné zaznamenat u místního obyvatelstva, byli lidé z vesnice Smíchov loupeživí. Podnikali noční vpády do okolních vesnic a kradli jídlo, které si schovávali ve skalách. Jednou tyto smíchovští přepadli tři tovaryše. Poslední z nich přežil a utíkal do vsi žalovat pánu. Ten nechal i na základě ostatních stížností ves srovnat se zemí a obyvatelstvo pobít. Podle legendy zůstaly naživu pouze děti, které plakaly a později umřely hladem. Povídá se, že ještě dosud je v polích slyšet dětský pláč (Vyskočil, Kronika Hluk: online)

7. ZÁVĚR

Ve své práci se zabývám zaniklými vesnicemi v období středověku, pouze v jednom případě zasahuji až do 18. století. Jedná se o aktualizovanou přehledovou studii, ze které je patrné, ve kterých místech se vesnice vyskytovaly, z jakého důvodu zanikly, jak dlouho existovaly a dále teoretické vysvětlení a uvedení do současných výzkumů.

V době kolonizace vznikaly na území Uherskohradištska nejprve rozptýlené usedlosti s nepravidelnými tvary, v pozdějším období vesnice s ustáleným půdorysem a pravidelnými vzdálenostmi. Ve své práci popisuji 50 zaniklých středověkých vesnic na území Uherského Hradiště, z nichž 3 byly po svém zániku obnoveny, ale opět zanikly, 7 vesnic zaniklo a zachovaly se jejich relikty, které byly lokalizovány, 17 vesnic zaniklo splynutím s jinou vesnicí, 20 vesnic zaniklo zcela, z nichž 3 nebyly lokalizovány. Podle archeologa Roberta Snášila (1970) lze zdejší zaniklé osady vrcholného a pozdního středověku geograficky rozdělit do dvou skupin. Menší část, rozložená v západní části okresu inklinuje k oblasti kyjovské. Daleko větší počet zaniklých vesnic je možné nalézt ve východní části okresu (Bílé Karpaty při středověké cestě zvaná Brodská

nebo Uherská), která se line podél řeky Olšavy a Vláry směrem k Uherskému Hradišti (Snášil 1970, 83).

Nejčastějším důvodem zániku byly války (Snášil 1970, Nekuda 1971). Jak jsem se už jednou zmínila, bylo to spíše díky okolnostem a následky vyplývající z válečného dění. Obyvatelé se proto museli přemístit do míst s lepšími životními podmínkami. U vesnic zaniklých v pozdním období usuzuji zánik z důvodu nekvalitní půdy, jelikož v pozdější etapě kolonizace obyvatelé osídlovali vyšší polohy, kde nebyly přírodní podmínky tak příznivé. Co se raně novověkých sídel výše zmíněných týče, můžeme říci, že i když jsou pokládány za sídliště mladohradištní, patří svým původem do období předchozího, např. Záblacany, Derfle, Neradice (Snášil 1970, 83).

Důležité je také uvést etnografický význam zaniklých lokalit jako odraz lidové slovesnosti. Nejznámější příklad v regionu je pověst o smíchovských loupežnících nebo nedakoňských husitech (v tomto případě Nedakonice existující vesnice). Uherskohradištský kraj je z historického hlediska velmi rozmanitou, zajímavou oblastí, skloubením archeologických výstupů ostatních badatelů vznikla práce, která poslouží zájemcům o středověkou problematiku tohoto kraje a nejenom jim.

8. ZDROJE

8.1. Literatura:

Belcredi, Ludvík: 2006 – Bystřec: o založení, životě a zániku středověké vsi. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost.

Czudek, Tadeáš: 1992 – Reliéf Uherskohradištska, In: Uherskohradištsko: Vlastivěda moravská. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost.

Černý, Ervín: 1992 - Výsledky výzkumu zaniklých středověkých osad a jejich plužin: historicko-geografická studie v regionu Dražanské vrchoviny. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost.

Hosák, Ladislav – Šrámek, Rudolf: 1980 – Místní jména na Moravě a ve Slezsku II. Praha: Academia.

Hosák, Ladislav: 1967 – Středověká kolonizace Dyjskosvrateckého úvalu. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.

Klápště, Jan: 1994 – Změna – středověká transformace a její předpoklady. In: Památky archeologické. Supplementum II. Mediaevalia archeologica bohemia 1993. Praha.

Klápště, Jan: 2005 – Proměna českých zemí ve středověku. Praha: Lidové noviny.

Kožík, František: 1999 – Na dolinách svítá. Hejtman Šarovec. Břeclav: Moraviapress.

Kučera, J.: 1889 – Zaniklé osady na bývalém panství uherskobrodském. In: Houdek, Vítězslav: Časopis muzejního spolku Olomúckého V – VIII. Olomouc. Ročník 6.

Kuna, Martin: 2004 - Nedestruktivní archeologie. Praha: Academia.

Kundrata, Miroslav: 1992 – Vývoj půd na Uherskohradištsku, In: Uherskohradištsko. Vlastivěda moravská. Brno: Vlastivědná a muzejní činnost.

Lečbych, Marek: 2011 – Polešovice (okr. Uherské Hradiště), In: Přehled výzkumů 52-2. Brno: ARUB.

Marešová, Kristina: 1983 – Uherské Hradiště – Sady. Slovanské pohřebiště na Horních Kotvicích. Brno: Moravské muzeum v Brně. Uherské Hradiště: okresní národní výbor.

Michna, Pavel: 2007 – Přehled archeologických výzkumů na Moravě a ve Slezsku: Polešovice. In: Vlastivědný věstník moravský. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost.

Nekuda, Vladimír: 2000 – Mstěnice. Zaniklá středověká ves. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost.

Nekuda, Vladimír – Unger, Josef: 1981 - Hrádky a tvrze na Moravě. Brno: Blok.

Nekuda, Vladimír: 1961 – Zaniklé osady na Moravě v období feudalismu. Brno: Krajské nakladatelství v Brně.

Opravil, E.: 1971 - Změny údolní nivy řeky Moravy ve středověku, In: Zaniklé středověké vesnice v ČSSR ve světle archeologických výzkumů. Díl II., Uherské Hradiště, 89 – 101.

Pavelčík, Jan: 1978 - Zaniklá tvrz Volenov, In. Vlastivědný časopis Slovácka a Záhорí. Břeclav: Okresní kulturní středisko

Petráň, Josef: 1985 – Dějiny hmotné kultury I/1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.

Sláma, Jiří: 1993 – Příspěvek k vnitřní kolonizaci raně středověkých Čech, In: Archeologické rozhledy. Praha: Archeologický ústav AVČR.

Snášil, Robert: 1974 – Průběh cesty mezi Uherským Hradištěm-Sady a Starým Městem v době hradištní, In: Národopisný sborník pro moravskoslovenské pomezí. Uherské Hradiště: Slováké muzeum. 13 – 18.

Snášil, Robert: 1976 – Záchranný výzkum v Uherském Hradišti – Staré Městě, In: Přehled výzkumů 1976. Brno: ARUB. 79 – 80.

Snášil, Robert: 1971: Záblačany, In: Zaniklé středověké vesnice v ČSSR ve světle archeologických výzkumů, Díl I., Uherské Hradiště: Slováké muzeum, 89 – 116.

Snášil, Robert: 1971: Povrchový průzkum na zaniklé středověké vesnici Miřín u Pitína, In: Přehled výzkumů. Brno: ARUB.

Snášil, Robert: 1992: Změny sídlištní sítě a jejich příčiny v 10. – 19. století. In: Uherskohradištsko: Vlastivěda moravská. Brno: Muzejní a vlastivědná činnost.

Snášil, Robert: 1965: Archeologické a záchranné výzkumy Slovákého muzea, In: Záblačany – raně středověká zaniklá hutnická osada, In: Slovákco 6, 105 – 110.

Snášil, Robert: 1970: K metodám a dílčím výsledkům průzkumu na zaniklých středověkých osadách ve středním Pomoraví, In: Vlastivědný věstník moravský. Příloha VVM. Ročník 22, č. 3.

Smetánka, Zdeněk: 1988 – Život středověké vesnice. Praha: Academia.

Smetánka, Zdeněk: 1962 – Výzkum středověké osady v Bylanech u Kutné hory, In: Archeologické rozhledy. Roč. 14. Praha. ARUP.

Šaurová, Dagmar: 1972 – Výzkum středověké zaniklé vesnice Konůvky na Slavkovsku, In: Přehled výzkumů. Brno: ARUB.

Válka, Josef: 1992 – Od husitství do Bílé hory, In: Uherskohradištsko: Vlastivěda moravská. Brno: Muzejní a vlastivědná činnost.

Vařeka, P. – Nováček, K.: 2007 – Středověká vesnice, In: Bouček, S. – Jeřábek, R: 2007 – Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech , Moravy a Slezska. Praha: Mladá fronta.

Vaškových, Miroslav: 2001 – Žabinec: mladohradištní období, sídliště, In: Přehled výzkumů 42. Brno: ARUB.

Zemánek, Josef: 1979 – Hrad Zuvačov, In: Vlastivědný časopis Slovácka a Záhorí. Břeclav: Okresní kulturní středisko.

Žižlavský, Bořek: 2004 – O zaniklé vsi Úněticích, In: Archeologie Moravy a Slezska. Kopřivnice – Hulín – Frýdek Místek – Havířov: Česká archeologická společnost.

Žižlavský, Bořek: 2003 – O zaniklé vsi Hruškovcích, In: Slovácké noviny. Ročník 13, č. 30.

Žižlavský, Bořek: 2003 – O zaniklé vsi Újezdec, In: Slovácké noviny. Ročník 14, č. 16.

Žižlavský, Bořek: 2004 – Boršice, In: Slovácké noviny. Ročník 14, č. 98.

8.2. Internetové zdroje:

Archivní mapy – Stabilní katastr. Dostupné z:

http://archivnimapy.cuzk.cz/mapy/map.phtml?dg=co_rastr_1000k,MCR500_op,P_COCM_u&me=-958775.556739,-1282635.97206,-400169.80851,-872110.327503&language=cz&config=cio&resetsession=ALL [cit. 2013-03-15].

Kronika Hluk. Dostupné z:

http://www.kronikahluk.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=58:zanikle-obce-smichov-a-sezemin&catid=26:z-historie&Itemid=2

Nováček, Karel – Vařeka, Pavel: Archeologie středověké vesnice, středověký vesnický dům, archeologie novověké vesnice. Dostupné z: http://www.kar.zcu.cz/texty/archeologie_stredoveke_vesnice.htm [cit. 2013-03-20]

Sčítání lidu, domů a bytů 2011.

Dostupné z: <http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=0&th=&v=&vo=null&vseuzemi=null&void=> [cit. 2013-03-21]

8.3. Prameny:

CDM VIII, 97. Zdroj: <http://147.231.53.91/src/?s=v&cat=3> [Použito 3. 4. 2013]

CDM III, 370. Zdroj: <http://147.231.53.91/src/?s=v&cat=3> [Použito 10. 4. 2013]

CDM II, 196. Zdroj: <http://147.231.53.91/src/?s=v&cat=3> [Použito 10. 4. 2013]

CDB II, 380. Zdroj: <http://147.231.53.91/src/?s=v&cat=3> [Použito 23. 4. 2013]

Moštková, I. Ústní sdělení. 7. 3. 2013.

Školní kronika obce Salaš. Sepsána roku 1897. OÚ Salaš.

9. RESUMÉ

The work includes abandoned villages in the Middle Ages and in some case trespassing till Early Modern Period. I tried make a review study, which contains places where was the abandoned villages, what was the reason of abandon and how long is was exist.

The colonisation was going already during coming Slavic people. At the beginning of colonisation was villages more dispersed with irregular plan. In later period the groundplans began to be regular. The work contains 50 abandoned villages. From 50 villages was 3 villages renewed, 7 villages abandoned with material remains (for example yards, mills, ditches, broken glass, churches), 17 villages abandoned by merging, 3 villages abandoned without time determination of and 20 villages abandoned completely.

This work describe the reasons of abandon also. The most common was war and effects of. Many villages was burned or people suffered for hunger. Other reason of abandoned was interference of nobility whos had got own interests. In the late period of colonisation villages abandoned as a result of bad quality of soil. People moved to higher areas (mountains) and there were bad natural environment, so They had to move to other place. The frequent occurence was escape residents, because nobility had got bad living conditions.

The most important ethnic group, whos colonised Uherskohradištsko was Slavs people (since 7th century), during 11th century began coming Polish settlers. We can see on the name of the city Osvětimany. This name comes from people from Auschwitz (Osvětim). During the Middle Ages Uherskohradištsko was occupied by Hungarian people. We can see on name of the city Vážany. It means people from the river Váh). In later period we can evidence population of German settlers (Horní Němčí, Dolní Němčí, Schabarn).

10. PŘÍLOHY

Přílohy jsou rozděleny do dvou částí. První z nich je přímo vložena v zadní části bakalářské práce v klopě. Je to CD, které obsahuje samotnou bakalářskou práci ve formátu pdf. a doc. Dále pak veškeré obrazové podklady a fotodokumentace objektů. Druhá část příloh viz:

1. Abecední seznam zaniklých vesnic na Uherskohradištsku (tab. 2)
2. Zaniklé vesnice na Uherskohradištsku do 18. století (graf 1)
3. Datace středověkých zaniklých vesnic. Zdroj: Uherskohradištsko: 1992 – Vlastivěda moravská. Brno: Muzejní a vlastivědná činnost. (graf 2)
4. Etapy osídlování českého území: PETRÁŇ, Josef: Dějiny hmotné kultury I/1. 1985 (obr. 1).
5. Císařský otisk z mapy Stabilního katastru z roku 1827, obec Polešovice - dříve Polleschowitz (více viz kapitola 2.2.2.) zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz/> (obr. 2)
6. Císařský otisk Uherského Hradiště původně Ungarisch Hradisch z roku 1827 (více viz kapitola 2.2.2.) (obr. 3) zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz/>
7. Uherskohradištsko – mapa středověkých zaniklých vesnic (obr. 4)
8. Geomorfologické rozdělení Uherskohradištska (obr. 5)
9. Směry středověkých komunikací na Uherskohradištsku (obr. 6)

10. Zaniklý velkomoravský kostel v lokalitě Sady Špitálky (obr. 7)
11. Zeměpanský dvůr v Kunovicích jeho současná podoba (obr. 8)
12. Velehradský klášter (obr. 9)
13. V současnosti i nadále probíhá výzkum zaniklé lokality Záblačany na Polešovicku (obr. 10)
14. Pískovcová půdní kultura lokality Záblačany (obr. 11)
15. Vodní nádrž Ordějov vzniklá protržením hráze v 1. polovině 20. století, která zaplavila statek i mlýn Ordějov (obr. 12)
16. Pohled na příkop a zbytku hradu Zubačov (obr. 13)
17. Hrad Zubačov v blízkosti obce Komňa (obr. 14)
18. Stategické místo hradu Zubačov (obr. 15)

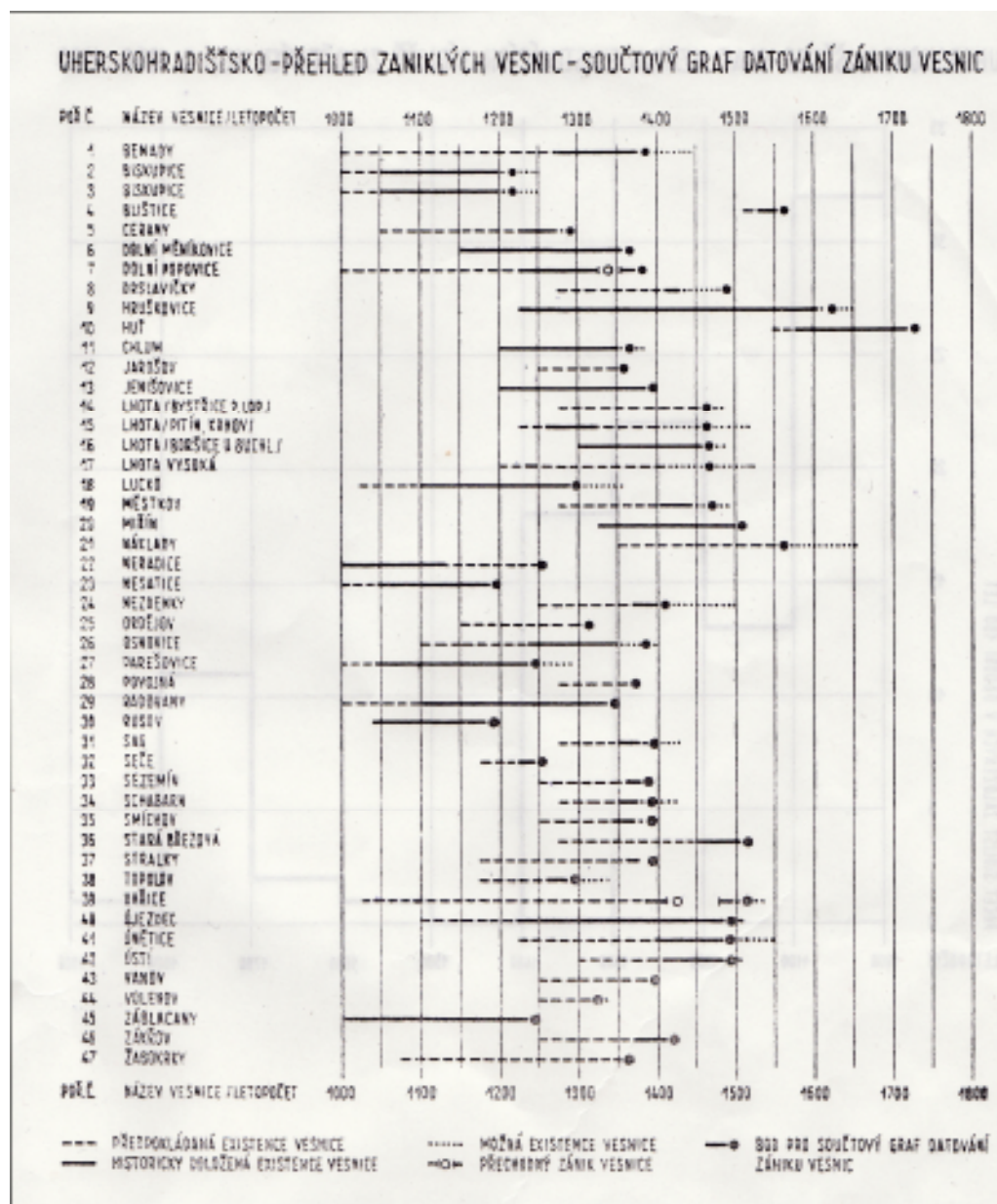
Tab. 1 Abecední seznam zaniklých osad na Uherskohradištsku

Jméno obce	Lokalita	Jméno obce	Lokalita
Benady	Bojkovicko	Ordějov	Uherský Brod
Biskupice	Vésy, Popovice	Osnovice	Ořechov
Blišťice	Pitín	Pařešovice	Uherské Hradiště
Cerany	Staré Město(?)	Petrovice	Velehrad
Dolní Měníkovice	Vésy, Míkovice	Povojná	Bojkovice
Dolní Popovice	Popovice	Radovany	Boršice
Drslavičky	Drslavice	Rusov	Březolupy, Zlámanec
Horenčice	Kyjovsko	Sag	neznámá
Hruškovice	Osvětimansko	Seče	Rudice
Huť	Salaš	Sezemín	Ostrožská Nová Ves
Chlum	Chřiby	Schabarn	neznámá
Jarošov	Ořechov, Újezdec	Smíchov	Ostrožská Lhota
Jenišovice	Chřiby	Stará Březová	Lopenicko
Korytná	Uherský Brod	Stralky	Osvětimany
Lhota (Bystřice p. L.)	Bystřice p. Lop.	Topolov	Nivnice
Lhota (Pitín, Krhov)	Krhov, Pitín	Uhřice	Chřibsko
Lhota (Boršice u Buchl.)	Boršice	Újezdec	Zdounky
Lhota Vysoká	Rusava	Únětice	Buchlovice
Lucko	Hluk	Ústí	Bojkovice
Městkov	Bojkovice	Vanov	neznámá (Chřiby?)
Miřín	Uherský Brod	Volenov	Nivnice
Náklady	Uherský Brod	Záblacany	Polešovice
Neradice	Uherský Brod	Zámeza	Boršice u Buchlovic
Nesatice	neznámá	Zákřov	Újezd u Luhačovic
Nezdenky	Uherský Brod	Žabokrky	Osvětimany

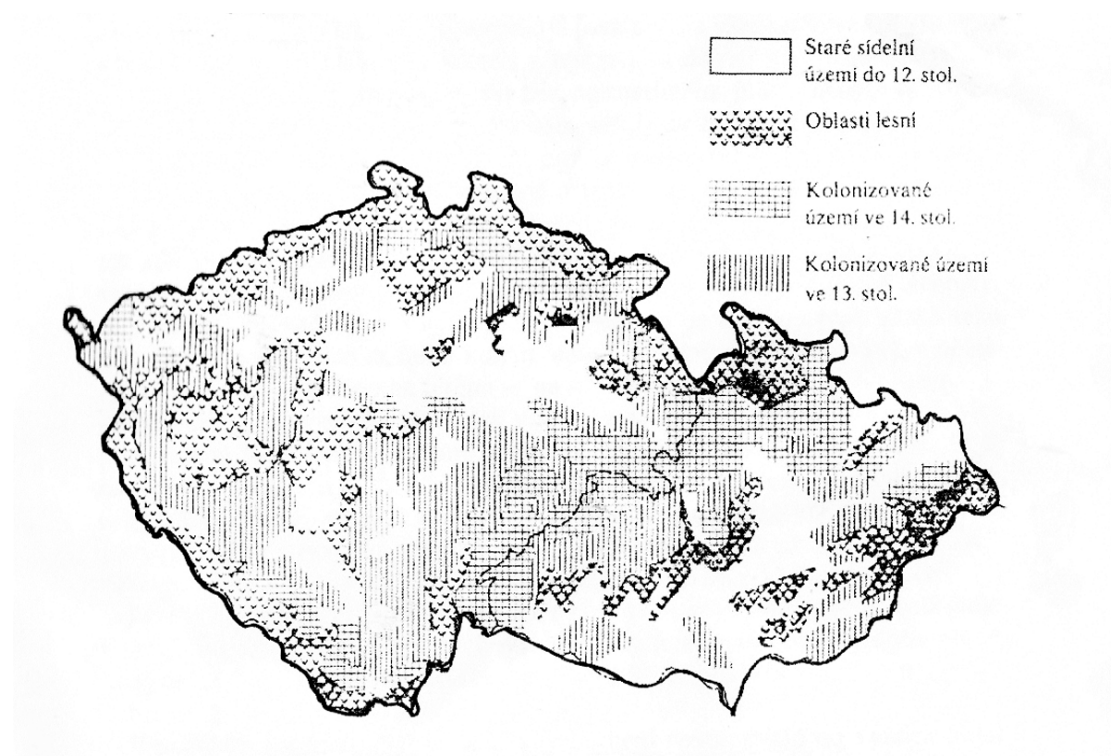
Graf 1: Zaniklé vesnice na Uherskohradištsku do 18. století

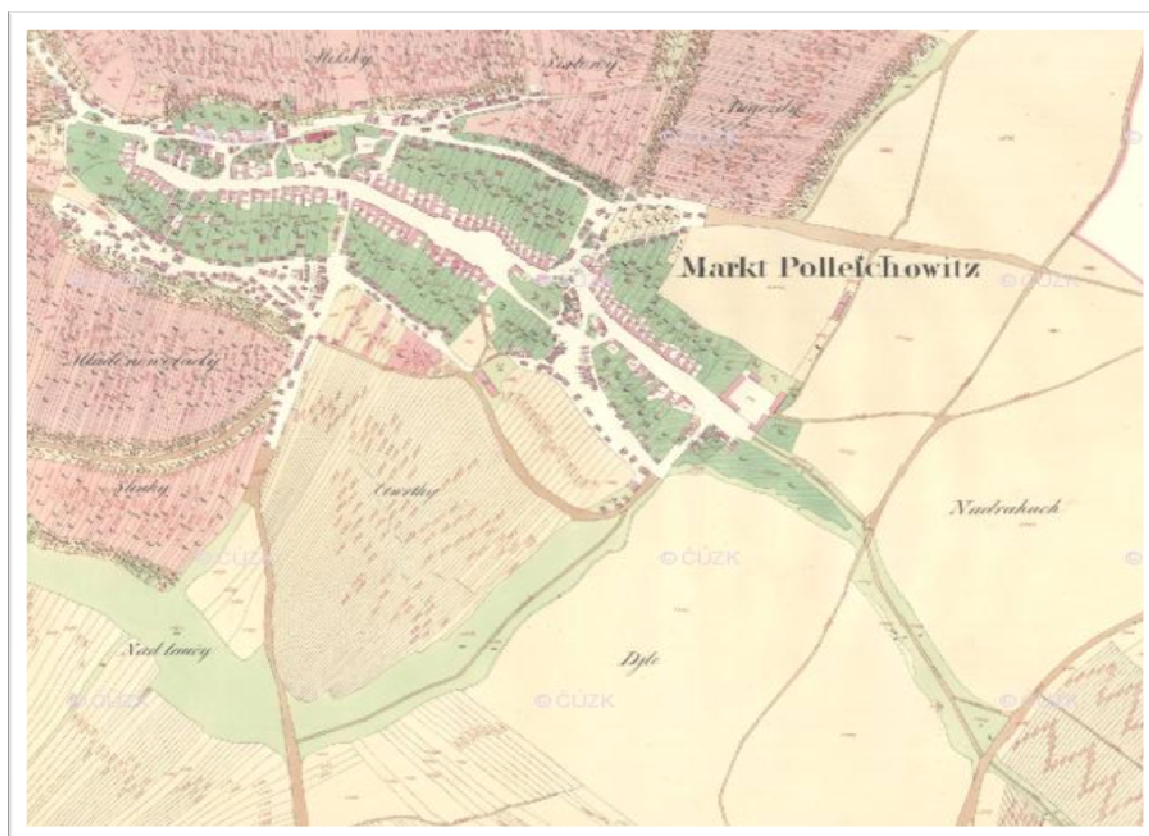
Graf 2: Datace zaniklých středověkých vesnic

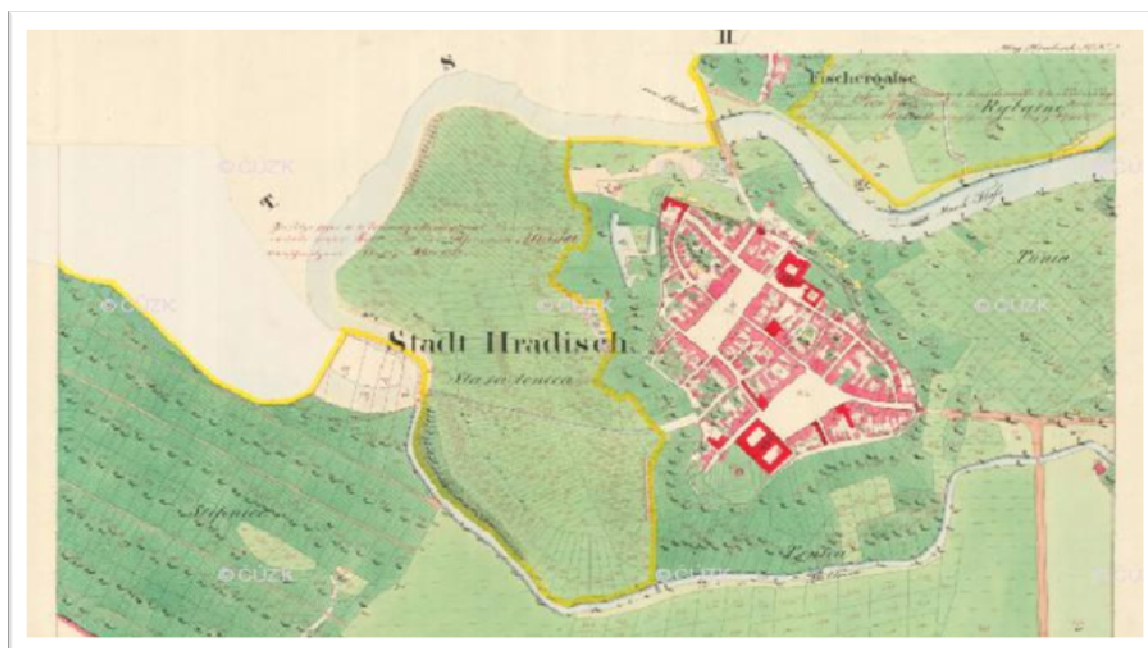
Graf 2: Uherskohradištsko: 1992 – Vlastivěda moravská.

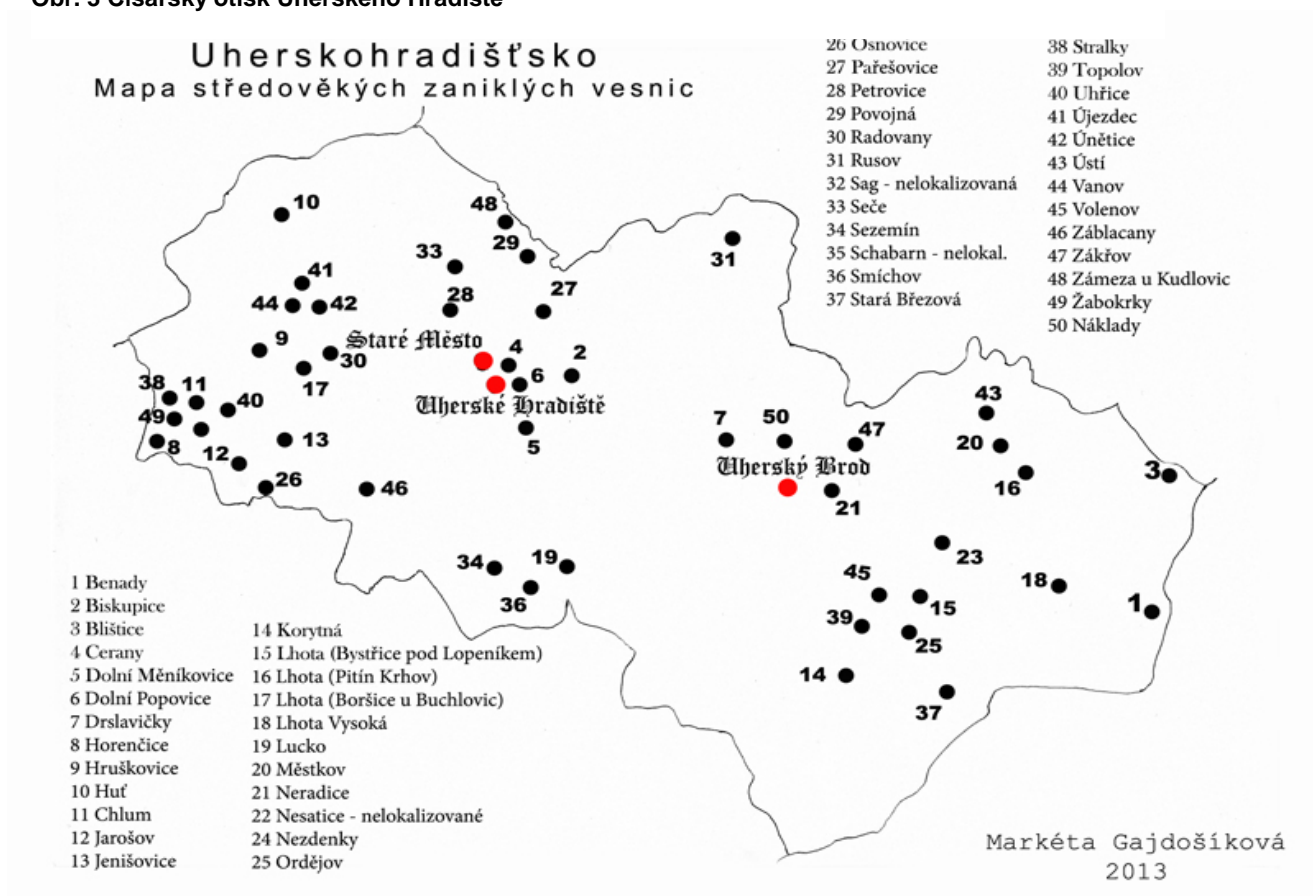
Obr. 1 Etapy osídlování

Obr. 2 Císařský otisk Polešovic

Obr. 3 Císařský otisk Uherského Hradiště

Obr. 4

Obr. 5

Obr. 6

Obr. 7

Obr. 8

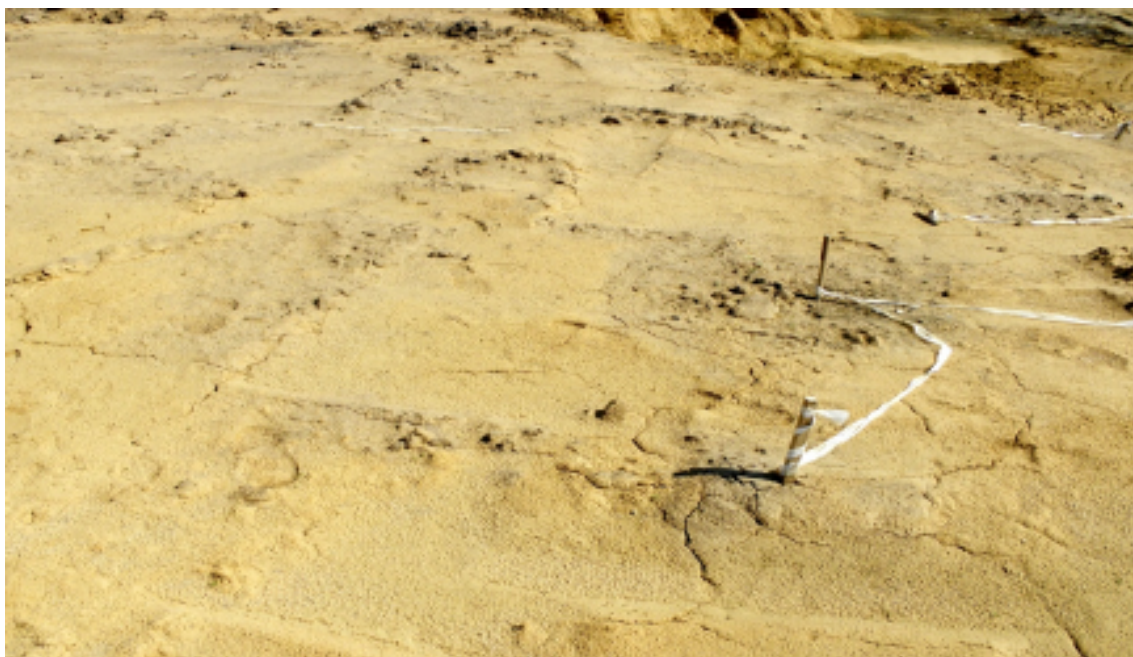

Obr. 9

Obr. 10

Obr. 11

Obr. 12

Obr. 13

Obr. 14

Obr. 15